

Војнопензионерске теме и дилеме

ПОТРЕБНА ВЕЋА БРИГА
ЗА СТАРИЈЕ

Пензије све више заостају за платама, па у догледно време, ако се не буду предузеле одговарајуће мере, може доћи до значајнијег пада стандарда генерација трећег доба. Једна од мера је свакако враћање закинутог дела новчаних примања пензионера од 2014. до 2018. године. Јавне финансије, по свему судећи, својим обимом то допуштају.

Обзанањени су најновији подаци о оствареном бруто националном дохотку у трећем тромесечју ове године. Резултати су превазишли планирани ниво, па ће се у државни буџет слити више средстава него што је претпостављано. То је заиста добра вест за све грађане Србије, јер ће јавне финансије стајати боље него што су то предвиђале меродавне финансијске институције из Србије и иностранства.

У трећем кварталу је, како је грађане 1. децембра обавестио председник Александар Вучић, бољи резултат - стопа раста је 7,7 одсто, а процена је била 7,4 одсто.

- Сада смо сигурни да ће стопа раста бити преко 7,5 одсто на нивоу целе године, што значи, не рачунајући Ирску, да је Србија свакако у 2020. и 2021. години земља са највећом стопом раста у целој Европи. Поносан сам на грађане Србије. Кумулативно смо, две године заредом, најбрже растућа економија у Европи. Ово значи бржи раст животног стандарда, а не да смо јачи од Немачке или неке друге земље - рекао је председник у обраћању медијима.

На другој страни Предлог буџета за 2022. годину који је усвојила Влада Републике Србије, код пензионера је изазвао неспокој, незадовољство, па и чуђење. Наиме, све се мање даје пензионерима, тако да просечна пензија у односу на просечну плату клизи низбрдо. Разочарење пензионера нарочито се односи на чињеницу да тзв. Швајцарска формула за усклађивање нивоа пензија неће бити измењена како су државни званичници најављивали. Да ситуација буде озбиљнија допринело је и то што се, по свој прилици, та формула за обрачун пензија неће мењати у наредне две-три године. А то у оквирима пракси значи да ће се увећати заостајање пензија у односу на плате.

С обзиром на све већи бруто национални доходак, све обимнија средства у државном буџету и увећање плата у државном сектору, очекивало се да ће се временским грађанима који су стекли пензије увећати месечна примања, јер им евидентно стандард опада. То би био логичан потез у складу са тим што држава предузима у стварању што бољих услова за живот грађана. Функционери из државног апарата, с времена на време, јавности упућују поруке да се брине велика брига у односу на пензионере, затим да примања пензио-

нера нису никада била већа, при чему се као илустрација наводи раст обрачунат у еврима у последњих неколико година.

Основно питање, с тим у вези, јесте да ли пензионери сада боље живе у односу, на пример, 2010. или неку другу годину. Ако је реч о минувих неколико месеци, тешко да би могло да се похвално говори о стандарду пензионера. Поскупели су прехранбени производи, повећане су цене многим индустријским производима, гориво је нагло скочило... Делује као да многи произвођачи и трговци желе да улове профит у мутном. Разуме се, својеврсна ценовна инвазија се није догодила само код нас. А поремећаји на тржишту делују ланчано, изазивајући нове невоље. Да би се надокнадила неповољна економска ситуација изазвана вирусом корона, а пре свега финансијске дубиозе, прибегло се мерама скока цена, чиме се ситуација не решава на трајној основи.

Трговачки мешетари по сваку цену настоје да помере цене, правдајући то поскупљењем сировина и другог материјала, затим увећаним транспортним трошковима и другим разлозима. Стога је Влада Србије била принуђена да врати цене основних прехранбених производа на ранији ниво, орочавајући их у наредна два месеца. У том периоду се очекује смиривање прилика, то јест да цене диктира однос понуде и потражње. Административне мере никада нису биле права ствар, јер се трајни ефекти постижу економским мерама.

Изневежена су очекивања пензионера да 2022. године отпочне враћање закинутог дела примања од 2014. до 2018. године. Логика је била: ако је држава, зарад стабилизације државних финансија, смањила пензије значајно више од плата запослених у јавном сектору, онда је нада да ће у време када се финансије побољшају држава отпочети да враћа позајмљени део пензија сасвим реална. Није реч само о враћању имовине пензионерима (сматра се да су пензије приватна имовина грађана који су је стекли) већ и о увећању основице за обрачун пензија. Када је основица већа, свако ново усклађивање пензија у складу са утврђеним критеријумима доноси већа месечна примања.

Како на сајту „Корени“ пише Милан Ђулибрк након повишице од 5,5 одсто, просечна пензија наредне године износиће 30.997 динара и биће за 1.616 динара већа од овогодишњег просека. Исти-

на је да ни у динарима, ни у еврима, никада нису биле веће. Пензионери у јануару 2022. неће моћи да купе све што су могли 12 месеци раније. Само до краја септембра, цене су у просеку повећане таман толико, за 5,4 одсто, а до краја године биће право чудо ако инфлација буде мања од седам-осам одсто. То другим речима значи да ће и после повишице, куповна моћ пензија реално бити мања бар за 2,5 одсто. А сигурно и више, јер просечан пензионер највећи део примања троши за основне животне потребе, а цене хране су већ порасле за 9,4 одсто - месо за више од 10, а воће и поврће за више од 20 процената.

Крајем септембра неколико десетина хиљада пензионера отпочело је управне поступке за заштиту својих права када је реч о враћању дуга од 2014. до 2018. године. Нажалост, могли су надлежни у државном апарату да предузму мере да до тог непријатног процеса не дође. То је могло да се избегне тако што је на рате требало отпочети са враћањем одузетог дела пензија са припадајућом затезном каматом. Овако ће правду одмерити правосудје. Наиме, после захтева Републичком фонду ПИО и очекиваног негативног решења пензионери ће се жалити другостепеном органу, па ако и то буде решавано на штету пензионера, подносиоци захтева ће морати да пресавију табак и државу туже Управном суду. И тако даље, све до Европског суда за људска права у Стразбуру. Тамо је већ „обрађено“ 11 представки пензионера из Србије које треба да добију правни епилог. Када се тај суд буде изјаснио, биће окончан дуг и мукотрпан пут у доказивању права. Зависно од тога какав ће бити став Европског суда за људска права, зависи да ли ће закинути део пензија бити враћен, или ће параграфску сатисфакцију добити држава.

Неки показатељи указују на могућност да, у догледно време, светом завлада нова економска криза. На помолу је и раст инфлације који, теоретски гледано, може да измакне контроли. С обзиром на то да пензије значајније заостају за платама све је мање простора да се удари инфлације амортизују. Враћањем дуга за закинуте пензије држава би свакако омогућила пензионерима да лакше преброде дане који долазе.

Звонимир ПЕШИЋ

Поводом Дана примирја у Првом светском рату

ПОЧАСНА ПАЉБА НА КАЛЕМЕГДАНУ

Гарда Војске Србије извршила је 10. новембра почасну паљбу испаливањем 10 плотуна из шест артиљеријских оруђа са Савске терасе на Калемегдану поводом обележавања Дана примирја у Првом светском рату, а у складу са наређењем председника Републике и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића.

Уз дизање државне заставе Републике Србије, Репрезентативни оркестар Гарде извео је химну „Боже правде“. Почасној артиљеријској паљби присуствовао је командант Гарде генерал-мајор Миломир Тодоровић.

Дан примирја у Првом светском рату се као државни празник у Србији прославља од 2012. године, у знак сећања на 11. новембар 1918. године када су силе Антанте потписале примирје са Немачком и тиме окончале Први светски рат.

Вакцинација против
грипа осигураника у
местима где не постоје
војноздравствене
установе

ОЧЕКУЈЕ СЕ РЕШЕЊЕ

Председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је министру одбране др Небојши Стефановићу акт следеће садржине:

„Обраћамо Вам се молбом да се реше проблеми око вакцинације против грипа војних осигураника који користе здравствену заштиту у местима где нема војноздравствених установа.

Институт за јавно здравље Милан Јовановић Батут проследио је акт домовима здравља да против грипа не вакцинишу војне осигуранике. Из Министарства здравља су нам телефонским путем потврдили ту информацију и о томе смо обавестили надлежне у Фонду за СОВО.

Почела вакцинација
против сезонског грипа

ЈАВИТИ СЕ ИЗАБРАНОМ ЛЕКАРУ

Увојномедицинским центрима отпочела је вакцинација против сезонског грипа.

Према до сада прикупљеним подацима, могу се вакцинисати и особе старије од 65 година. Заинтересовани треба да се обрате изабраном лекару опште праксе у надлежној војноздравственој установи (према месту пребивалишта).

Ситуација је тешка јер су чланови Удружења војних пензионера Србије углавном у позним годинама са хроничним болестима, па у овако сложеној епидемиолошкој ситуацији очекујемо да проблем буде решен што пре“.

Скоро 1.400 припадника у
овој години решило
питање крова над главом

ЉУДИ СУ НАЈВАЖНИЈИ

Потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић изјавио је 19. новембра да су 1.384 активна и пензионисана припадника Министарства одбране и Војске Србије у овој години решила своје стамбено питање, што је за 50 одсто већи број у односу на претходне године. „Желим им да се свако јутро буде са осмехом на лицу спокојни са својим најмилијима под властитим кровом, јер се они свим својим бићем боре за ову земљу и то су заслужили“, рекао је министар.

„Заслужили су да им покажемо поштовање за све што су учинили и што чине за Србију, да њихове мајке и очеви знају да је вредело што су их одгајили да буду војници Србије, да њихове супруге знају не само за одрицања, већ и за предности што су породице јунака и да њихова деца расту верујући да имају будућност у својој отаџбини. Велико је задовољство узвратити овим људима који даноноћно изгарају за Србију. И Србија то данас може, јер је под вођством председника Александра Вучића економски све јача, али и одлучна да то учини“, рекао је министар Стефановић.

Он је истакао да је од скоро 1.400 припадника, њих 964 решило стамбено питање кроз пројекат државне станоградње, који је иницирао председник Србије, а који подразумева станове за припаднике снага безбедности по ценама далеко испод тржишних.

„У претходним годинама у просеку је решавано око 750 стамбених питања на годишњем нивоу, а ми већ сада имамо за 50 одсто већи број и очекујемо да до краја године још око 100 припадника добије свој кров над главом. Наставили смо и са решавањем кроз друге моделе, од давања станова у закуп на неодређено време до кредитирања професионалних војних лица, али и кредитирања пензионисаних војних лица преко Фонда СОВО. И наставићемо још интензивније да радимо на овом важном аспекту побољшања животног стандарда наших припадника“, рекао је министар одбране.

Како је навео, иако су војници већ раније слушали слична обећања, држава их данас за разлику од неких претходних времена и испуњава.

„Обећава само оно што може да испуни и не говори тек реда ради да су нам људи најважнији ресурс. Као што сам и раније говорио – нема јаке Војске, без задовољних војника. Баш зато војници морају бити уверени да се боримо за њих подједнако срчано, као што се они боре за миран сан свих нас и стабилност наше отаџбине“, истакао је министар Стефановић.

У организацији Одбора Владе Републике Србије за неговање традиција ослободилачких ратова, Града Ужица и Народног музеја Ужице, а у присуству изасланика председника Републике Србије, министарке за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Дарије Кисић Тепавчевић 29. новембра обележена је 80-годишњица битке на Кадињачи.

Парастос погинулим борцима служили су свештеници ужичке цркве, након чега је уз пратњу војног оркестра и чете почасне страже уследило полагање венаца и цвећа и одавање поште херојима Кадињаче. Након парастоса, уследила је церемонија полагања венаца и културно-уметнички програм.

Меморијални комплекс на Кадињачи код Ужица сведочи о херојским новембарским данима 1941. године када су при-

падници Радничког батаљона којим је командовао Андрија Ђуровић, као и борци 1. батаљона Посавског одреда и Орашке чете 2. Шумадијског одреда пружили жесток отпор далеко надмоћнијем непријатељу који је у том периоду спроводио офанзиву на ослобођену територију у историји познату као Ужичка Република.

Борци Радничког батаљона храбро су страдали у борбама на Кадињачи 29. новембра 1941. године. Непријатељске снаге су пробиле последњу одбрану слободног Ужица, али хероизам тих јунака остао је упамћен у временима која су уследила.

Спомен-комплекс „Кадињача“ код Ужица обновљен је током 2011. године, а реч је о сложеној архитектонско-музеолошкој целини коју чини низ сегмената грађених у периоду између 1952. и 1979. године.

ПОТВРДЕ ДО КРАЈА ДЕЦЕМБРА

Сходно одредбама члана 11. став 5. Правилника о употреби, условима и начину коришћења средстава за побољшање материјалног положаја корисника војне пензије без стана („Службени војни лист“, број 11/21 - у даљем тексту: Правилник) корисник накнаде је дужан да Фонду, до краја децембра текуће године, достави изјаву оверену код органа надлежног за оверу, да се нису промениле околности које утичу на стицање, коришћење и обим признатог права на накнаду.

Сходно одредбама члана 11. став 6. Правилника, уколико корисник накнаде не достави изјаву из става 5, односно не обавести Фонд о промени чињеница и околности које утичу на стицање, коришћење и обим признатог права на накнаду, Фонд ће донети налог о искључењу до доношења коначне одлуке.

Фонд ПИО покренуо
Јутјуб канал

**ЗА БОЉУ
ИНФОРМИСАНОСТ**

YouTube

Време дигитализације променило је и начин пласирања вести, па се писана реч са папира преселила и на друштвене мреже, а главна замена за телевизију постаје Јутјуб. За сваку информацију која нам је потребна најпре претражујемо интернет, па је готово незамисливо да компаније или институције немају неку врсту интернет презентације у виду веб сајта или странице на друштвеним мрежама. Тако је и Фонд ПИО, поред постојања званичног сајта www.pio.rs и друштвених мрежа Инстаграм и Фејсбук, препознао потребу да отвори Јутјуб канал који такође користи за постављање информација важних свим грађанима. Главни циљ јесте да се Фонд и на тај начин приближи осигураницима и корисницима, да им учини доступним информације о остваривању права, да их благовремено обавештава о изменама у свом раду, као и да успешно гради свој имиџ у јавности.

Садржаје Јутјуб канала под називом РФ ПИО можете погледати на адреси <https://www.youtube.com/channel/UCugkP6MZyMDVelfLi5SUEqg>, а такође можете наставити да пратите Фејсбук страницу Фонда (www.facebook.com/republicfondpio/) и Инстаграм профил (www.instagram.com/rfpio.rs/).

Обавештење корисницима накнаде дела трошкова за становање

Издавање потврда здравствене заштите

ШТА ЈЕ ПОТРЕБНО ОД ПАПИРА

Ради издавања потврде о праву на давања у натури за време привременог боравка у иностранству, ради стручног усавршавања или школовања, а које финансира из сопствених потреба, неопходно је да подносилац захтева достави следећу документацију:

-захтев сачињен у слободној форми, који треба да садржи име и презиме, ЈМБГ, адресу, контакт телефон, као и то да се захтев подноси ради школовања или стручног усавршавања о сопственом трошку у којој држави и за који временски период (навести период текуће школске године),захтев својеручно потписати.

-потврда о школовању за текућу школску годину (оригинал или фотокопија), потврда од изабраног лекара опште праксе и стоматолога, фотокопија здравствене књижице војног осигураника (прва страна са подацима о осигуранику и период до када иста важи).

Обавештење о могућности доделе
стана са пресеком стања 3. децембра

ПОТРЕБНА ПИСАНА ИЗЈАВА

Управа за традицију, стандард и ветеране доставила је обавештење о додели 186 станова на неодређено време са пресеком стања 3. 12. 2021.

На основу чл. 18 Правилника заинтересованом лицу може се дати стан у закуп и стан мањи од онога који му припада ако о томе да писану изјаву и да буде оверена код јавног бележника.

Заинтересовани могу да доставе изјаве Управи за стандард и ветеране, Ул. Немањина бр. 15, Београд најкасније до 3. 12. 2021. године. Станови који ће бити у расподели су:

ВЕЛИКА ПЛАНА – три троипособна
НИШ – 6 гарсоњера, 22 једноособна, 20 једноипособних, 8 двособних, 77 двоипособних, 25 трособних, 12 троипособна и 10 четворособних;
ПАРАЋИН – један једноособан;
СТАНИШИЋ (Сомбор) – један трособан
КОВИН – један једноипособан
Ова информација, у складу са роком, била је на сајту Удружења војних пензионера Србије

Извршни одбор

Састанак Управног одбора
Балканских војномедицинских снага

ВЕЛИКИ ПОТЕНЦИЈАЛ

Састанак Управног одбора Балканских војномедицинских снага (Balkan Medical Task Force) одржан је у Београду 30. новембра и 1. децембра 2021. године.

Говорећи на отварању скупа, помоћник министра за политику одбране Предраг Бандић истакао је значај овог регионалног пројекта са великим потенцијалом и захвалио државама партнерима САД и Краљевини Норвешкој на подршци у развоју Балканских војномедицинских снага.

Балканске војномедицинске снаге окупљају војномедицинске капацитете Србије, Северне Македоније, Словеније, Албаније, Босне и Херцеговине и Црне Горе за реаговање у кризним ситуацијама.

Током посете Београду представници земаља у саставу Балканских војномедицинских снага имали су прилику да се информишу и о ангажовању војно-здравствених капацитета Републике Србије у Централноафричкој Републици.

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у октобру 2021.године

ЗИМНИЦА НА ПЕНЗИОНЕРСКИ НАЧИН

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извршни одбор је на седници одржаној 3. новембра 2021.године, размотрио захтеве достављене у октобру 2021. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника

ОпОр Ниш МС: 34.000,00 – по члану 11.247,38 динара;

ОпОр Нови Београд ПМ: 32.000,00 – по члану 16.742,08 динара;

ОпОр Прокупље МД: 32.000,00 – по члану 13.332,81 динара;

ОпОр Крушевац МА: 30.000,00 – по члану 13.393,08 динара;

ОпОр Краљево КЗ: 30.000,00 – по члану 7.783,33 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 2. и члана 3. став 2. Правилника, без ограничења по издржаваном члану.

ОпОр Нови Сад МЉ: 25.000,00 –

ОпОр Нови Сад ГД: 25.000,00 –

ОпОр Нови Београд УВ: 25.000,00 –

ОпОр Крагујевац СЗ: 15.000,00 –

ОпОр Панчево ЈЈ: 20.000,00 –

ОпОр Ниш ГМ: 25.000,00 –

ОпОр Сремска Митровица МВ: 25.000,00 –

ОпОр Крагујевац МБ: 15.000,00 –

ОпОр Стара Пазова КД: 25.000,00 –

ОпОр Вождовац СМ: 25.000,00 –

ОпОр Краљево ПМ: 25.000,00 –

ОпОр Обреновац ЂЈ: 25.000,00 –

ОпОр Земун РР: 25.000,00 –

ОпОр Ниш ББ: 25.000,00 –

ОпОр Ниш ВГ: 25.000,00 –

ОпОр Ниш МИ: 25.000,00 –

ОпОр Сремска Митровица БД: 25.000,00 –

ОпОр Раковица КБ: 25.000,00 –

Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне 5. новембра 2021. године.

Захтеви који буду достављени од 1. новембра до 30. новембра 2021. године биће решавани почетком децембра 2021. године.

Извршни одбор

Седница Скупштине Клуба генерала и адмирала Србије

ДРУШТВЕНО КОРИСНО УДРУЖЕЊЕ

У Свечаној сали Дома ВС 30. новембра одржана је седница Скупштине Клуба генерала и адмирала Србије. Скупу је присуствовао начелник Управе за традицију, стандард и ветеране Министарства одбране пуковник Драган Милковић. Због пандемије вируса корона прошле године није одржана седница Скупштине, када је било планирано да се обележи 15 година од формирања Клуба. Тим поводом снимљен је получасовни документарни филм о оснивању и свим значајнијим активностима Клуба генерала и адмирала Србије и први пут јавно приказан на седници Скупштине.

Извештаје о раду поднели су председник Скупштине Клуба генерал-потпуковник у пензији Миломир Миладиновић, председник Извршног одбора Скупштине генерал-мајор у пензији Лука Кастратовић, председник Подружнице у Нишу генерал-мајор у пензији Стојан Марковић, председник Надзорног одбора генерал-потпуковник у пензији Саво Сокановић, председник Статутарне комисије генерал-мајор др Владимир Пејак и председник Суда части генерал-мајор у пензији Хранислав Стевановић.

Председник Скупштине Миломир Миладиновић таксативно је побројао све активности на којима су учествовали чланови Клуба или су их организовали. Између осталог споменуто је присуство чланова Клуба вежбовним активностима Војске Србије, затим сарадња са институцијама система и сродним организацијама, па обележавање годишњица агресије НАТО-а, међународна сарадња, издавачка делатност клуба и друго.

Извршни одбор као радно тело Скупштине Клуба најчешће се састајао једном седмично. На састанцима су анализирале претходне активности и осмишљавање организација активности које предстоје. Обележавање значајних годишњица из историје Србије, посебно великих битака, било је у центру пажње Извршног одбора. У извештају Луке Кастратовића посебно је било речи о помоћи и подршци оптуженим и осуђеним генералима. Делегација Клуба посетила је генерале Небојшу Павковића и Радивоја Милетића који издржавају казну у затвору у Финској.

Скуп је поздравио начелник Управе за традицију, стандард и ветеране пуковник Драган Милковић који је нагласио да та управа, односно министар-

На годишњем скупу Клуба анализиран је досадашњи рад и трасирани циљеви за наредни период. За председника Скупштине Клуба поново изабран Миломир Миладиновић, а за председника Извршног одбора Лука Кастратовић

Седница је била добро припремљена, па радно председништво није имало много посла

На седници су испоштоване противепидемијске мере

ство одбране имају веома развијену сарадњу са Клубом генерала и адмирала Србије.

Обраћајући се присутнима генерал-пуковник у пензији Владимир Лазаревић говорио је о потреби да чланови Клуба још интензивније раде на ширењу истине о ратовима вођеним деведесетих година јер се све чешће оглашавају они који би хтели да неистинама учине ревизију историје. Због тога је веома важно оставити писане трагове за наредне генерације.

За председника Скупштине Клуба генерала и адмирала Србије поново је изабран генерал-потпуковник у пен-

зији Миломир Миладиновић, а за председника Извршног одбора генерал-мајор у пензији Лука Кастратовић. Председник Подружнице у Нишу биће бригадни генерал Жарко Лазаревић.

Поводом петнаест година рада истакнутим члановима додељене су посебне захвалнице. То признање постхумно је додељено неколицини генерала и адмирала који су оставили значајан траг у оснивању и раду Клуба.

Кроз извештаје је провејавала чињеница да је Клуб генерала и адмирала Србије друштвено корисно удружење и да ће чланови наставити да испуњавају одговорне мисије. **З. П.**

Свечаност на аеродрому Морава у Лађевцима

ОБЕЛЕЖЕН ДАН 98. ВАЗДУХОПЛОВНЕ БРИГАДЕ

Одата је пошта погинулим и преминулим припадницима те јединице, а садашњи командант бригадни генерал Зоран Продановић нагласио да је 98. бригада у протеклом периоду извршила све задатке. Свечаност је завршена дефилеом јединица, уручена су признања најзаслужнијим појединцима и јединицама и одржан технички збор на којем су приказана најважнија средства којима је јединица опремљена.

На аеродрому „Морава“ у Лађевцима 26. новембра свечано је обележен Дан 98. ваздухопловне бригаде (вбр) у знак сећања на 28. новембар 1949. године, када је формиран 98. ловачко-бомбардерски авијацијски пук, јединица са најдужом традицијом од свих које су касније ушле у састав данашње бригаде и најстарија формацијска јединица у некадашњем РВ и ПВО.

Као и сваке године позиву команданта бригаде за прославу се одазвао велики број гостију: командант РВ и ПВО генерал-потпуковник Душко Жарковић као претпостављени старешина, командант бригаде из састава РВ и ПВО и 2. брКоВ, представници локалних самоуправа Рашког и Моравичког округа, гадова Краљева и Чачка, општине Врњачка Бања, Аеродрома Србије, СМАТСА, Српске православне цркве, привредних субјеката и делегација Градског одбора УВПС Краљево. Сви бивши команданти јединица, који су сада у пензији, лично су позвани.

У протоколарном делу прославе одата је почаст погинулим и преминулим припадницима јединице полагањем венаца на спомен-обележје.

Приликом обраћања припадницима је-

динице и гостима, командант бригаде бригадни генерал Зоран Продановић, истакао је да је јединица у протеклој години успешно реализовала све постављене задатке и дала велики допринос унапређењу оперативних способности РВ и ПВО. Припадници бригаде су на вежбама приказима и проверама показали високу обученост, професионалност, људске и моралне квалитете, за шта им је одао посебно признање и захвалност.

„Тражено је доста, више од 20 учешћа у домаћим и међународним вежбама. Први пут јединица је учествовала на Здруженој тактичкој вежби са бојевим гађањем ноћу, где су се посебно истакли хеликоптери Ми-33 и 353. извиђачке ескадриле са даљинским пилотирањем ваздухопловом.

Задаци прихвата и обуке хеликоптера Ми-35, хеликоптера Н-50 и даљински пилотираног ваздухоплова такође су извршени у потпуности. Оно што нас у наредном периоду очекује је даљи наставак опремања јединице и обуке које ће, као и до сада, бити на максимално могућем нивоу“, рекао је командант јединице бригадни генерал Зоран Продановић.

Свечаност је завршена дефилеом јединица, уручена су признања најзаслужни-

јим појединцима и јединицама и одржан технички збор на којем су приказана најважнија средства којима је јединица опремљена.

Гости су били одушевљени оним што су могли видети и чути, као и срдечношћу са којом су дочекани. Команданту бригаде су, поред честитања Дана јединице, пожелели да године које су пред нама буду још успешније, а припадници јединице срећни и задовољни, како војничким, животом тако личним и породичним. Оваквим жељама се придружује и Градска организација УВПС Краљево.

Све до 1952. године јединица поседује руске ловце ЈАК-3 и ЈАК-9, када их замењују амерички авиони „Thunderjet“, са којима 1954. године почиње ера млазне авијације у ЈНА. Пук је годишње извршавао више од 4.000 сати налета, без иједног удеса.

Посебну пажњу свакако заслужује почетак производње авиона домаће производње 1971. године, када наша земља стаје уз раме малом броју земаља које су имале ту способност и привилегију. Јединица се опрема авионима Ј-21 „Јастреб“ који постаје и заштитни знак јединице, али и носилац ватрене моћи све до средине осамдесетих година.

Јединица 1983. године мења назив у 98. авијацијску базу која покрива велики део тадашње Југославије. У њен састав улазе извиђачко-авијацијска ескадрила на аеродрому Тузла, и по једна ловачко-бомбардерска ескадрила на аеродромима Лађевци и Петровац код Скопља, који чине извиђачко-борбени део базе.

Од 1986. године у састав јединице улази авион „Орао“ у верзији јуришника и извиђача. Он значајно повећава борбене могућности јединице, а пилотима пружа нове изазове и прилике за доказивања. У то време за обуку и тренаж пилота се користи савремени авион, великих могућности Н-62 „Супер галеб“.

У години распада СФРЈ јединица се ангажује у борби против сецесионистичких снага а 1992. године јединица базирана на аеродрому Скопски Петровац се премешта на аеродром Лађевци.

Од 1997. године јединица носи назив 98. ловачко-бомбардерски пук са по једном ловачко-бомбардерском ескадрилом на аеродромима Лађевци и Батајница.

У току агресије НАТО-а на СрЈ, 1999. године припадници јединице под геслом „Отаџбина изнад свега“ извршавају све постављене задатке са највише изведених борбених летова у одбрани земље. Приликом извршавања борбеног задатка 25. марта 1999. године, храбро је погинуо командант 241. ловачко-бомбардерске ескадриле, потпуковник Живота Ђурић, који је постхумно одликован Орденом за храброст.

Јуна месеца 2007. године, на аеродрому Лађевци, поново се формира 98. авијацијска база у чији састав улазе јединице које су до тада базирале на аеродромима Поникве, Лађевци и Ниш. То траје до 2013. године, када јединица мења назив у 98. ваздухопловну бригаду, који назив носи и данас. Формацијски чин команданта бригаде је бригадни генерал, тако да су Лађевци 2020. године добили и првог генерала у садашњем команданту бригадном генералу Зорану Продановићу.

Јован Симић

Модернизовани тенкови Т-72 МС на вежбама су показали снагу ватрене моћи и живаости

Копнена војска Војске Србије

УДАРНА ПЕСНИЦА ЧВРСТЕ ОДБРАНЕ

Тај вид ВС мења се из дана у дан и то у позитивном смеру, како формирањем нових гарнизона и јединица, тако инвентивношћу и новинама у обуци, док увођење у оперативни рад новонабављених борбених система не само да увећава борбене могућности Копнене војске, већ и отвара неке нове димензије родова или служби, па и вида у целини

У Нишу су дан Копнене војске Војске Србије и Дан рода пешадије обележени 17. новембра свечаним скупом у Дому Војске, полагањем венаца на споменик у парку на Тргу Краља Александра Уједињеног и богослужењем у богослужбеном простору Команде Копнене војске. Дан Копнене војске је повод, али постоје и многи дубљи разлози да се шира јавност обавести о унапређењу оперативних способности, извођењу сложених вежбених активности, опремању савременим борбеним средствима и другим кључним параметрима деловања најстаријег и најмасовнијег вида Војске Србије у овој години. Поглед са стране говори нам да се Копнена војска мења из дана у дан и то у позитивном смеру, како формирањем нових гарнизона и јединица, тако и инвентивношћу и новинама у обуци, док увођење у оперативни рад новонабављених борбених система не само да увећава борбене могућности Копнене војске, већ и отвара неке нове димензије читавих родова или служби, па и вида у целини. Нема сумње да је увид изнутра још важнији и зато ћемо кроз речи команданта Копнене војске генерал-потпуковника Милосава Симовића, начелника штаба бригадног генерала Жељка Трамошљике и њихових најближих сарадника покушати да сагледамо како живи и ради Копнена војска чији су војници, подофицири, официри и цивилна лица у овој години више пута били спремни и високомтивисани да стану на браник отаџбине чувајући српски народ, све грађане Србије и државу Србију.

За свој народ и отаџбину

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић је у надахну-

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић

тој беседи поводом дана Копнене војске нагласио значај Колубарске битке за српског војника и српски народ и осврнуо се кроз примере из историје на жртве које су српски војници подносили за свој народ и отаџбину. Било је значајних догађаја и људи, по речима генерала Симовића, који никада нису споменути, нису у историји записани и нема улица и школа са њиховим именима, попут страдалих српских војника у „другој плавој гробници“ или легендарног команданта Јабланичког комитског одреда из Топличког устанка Димитрија Беговића. Генерал Симовић је у говору рекао да свој празник Копнена војска дочекује водећи борбу са вирусном инфекци-

јом ковид 19, изводећи обуку и обезбеђујући мир свим грађанима у Копненој зони безбедности и Либану, а потом закључио: „Имајући у виду искуства у ближој и даљој прошлости, политичко-безбедносну ситуацију, геополитички и геостратешки положај Србије, била Србија у ближој или даљој будућности у било којем војно-политичком пакту или неутрална, она увек треба да има моћну војску. О броју тенкова и војника никада не треба да одлучује неко ван Србије, него искључиво и само Србија“.

Организација, састав, оружје и опрема Копнене војске прилагођени су извођењу операција на копну и унутрашњим водним путевима и извршавању задатака у све три мисије Војске Србије. Првобитно успостављена ор-

ганизацијска структура из 2007. године дограђује се увођењем нових јединица, састава и гарнизона у складу са савременим изазовима, ризицима и претњама безбедности Републике Србије. Копнену војску чине команда, шест бригада, шест самосталних батаљона, ТРЗ „Чачак“, Центар за обуку јединица за мултинационалне операције и Војни оркестар Ниш, размештени у петнаест гарнизона и пет гарнизоних места на простору од Бачке Паланке на северу, па до Бујановца на југу Србије. На мапи нових гарнизона и гарнизоних места Копнене војске појавили су се Лозница, у којој се налази пешадијски батаљон, и Прибој, у коме се формира брдско-планински батаљон, по намени јединствен у

Копненој војсци. У Прибоју се интензивно ради на инфраструктурном уређењу објекта, док ће се опремање батаљона вршити најсавременијим средствима, прилагођеним за коришћење у току извођења задатака на брдско-планинском земљишту. Формирањем наведених јединица унапређују се оперативне способности Копнене војске, али и стварају услови за заснивање радног односа грађана у својству професионалних припадника Војске Србије, како у Прибоју, Лозници и околним местима, тако и у Куршумлији, где је отворена могућност за пријем више стотина младих и девојака из Топлице у значајно ојачан 38. механизовани батаљон.

Нема сумње да је највећу пажњу јавности привукло формирање Оклопно-извиђачког батаљона БРДМ-2М и Тенковског батаљона Т-72 М, директно потчињених команданту Копнене војске. „Потреба да се у реалном времену располаже тачним информацијама ради визуелизације бојишта и стварања услова команданту Копнене војске за доношење правовремених и оптималних одлука условиле су формирање снажне, технички савремено опремљене и врхунски обучене извиђачке јединице

Оклопно-извиђачки батаљон БРДМ -2М и извиђачке јединице бригада Копнене војске развиле су завидну способност за прикупљање података о простору, времену и непријатељу како дану, тако и ноћу и у најсложенијим временским условима. Крупни кораци начињени су опремањем јединица савременим оптоелектронским средствима и беспилотним летилицама, док су уградња потпуно нових система за осматрање и управљање ватром на оклопно-извиђачким аутомобилима БРДМ-2МС омогућили осматрање на даљинама од три и по километара ноћу, праћење више циљева истовремено и гађање циљева из покрета.

Захтеви савремених војишта у смислу брзих маневара и високог темпа напада ставили су у први план потребу за опремањем оклопних јединица значајно отпорнијим, покретљивијим и за гађање циљева ноћу опремљеним тенковима. Наведене захтеве обједињава модернизовани тенк Т-72 МС којим је опремљен Тенковски батаљон Т-72М. „Реч је о једној од најмлађих јединица Копнене војске, која већ представља респективну снагу на коју озбиљно рачуна командант Копнене војске у планирању евентуалне употребе јединица“, истиче начелник Штаба Копнене војске бригадни генерал Жељко Трамошљика.

- Ватрена подршка оклопним и свим другим борбеним саставима Копнене војске биће пружена и дејствима самоходне топ-хаубице 155 мм НОРА Б-52 М15 којом је опремљен новоформиран дивизион у Мешовитој артиљеријској бригади. Овај дивизион, поред импозантних даљина гађања од преко четрдесет километара, карактерише и скраћено време реаговања“.

Новине у обуци

Сукоби у савременом свету показали су да је Војсци Србије потребна ефикасна, брза и модерно опремљена Копнена војска, која ће своје капацитете за одговор на ризике и претње безбедности Републике Србије непрекидно јачати опремањем савременим наоружањем и опремом, прилагођавањем циљева обуке савременим

условима ратовања и неговањем патриотизма и љубави према отаџбини. Достигнути ниво оперативних способности Копнене војске несумњиво омогућава извршење додељених мисија Копнене војске и задатака који из њих проистичу, али припадници вида улажу максимум напора и професионализма да их и даље унапређују пре свега кроз реализацију садржаја индивидуалне и колективне обуке. Ове године је изведено више од 150 вежби, а најзначајније су, свакако, Здружене тактичке вежбе са бојевим гађањима на више локација у Републици Србији „Одговор 2021“ и „Муњевити удар 2021“. Изведено је и више од 2.400 гађања из пешадијског и наоружања родова.

„Развој и модернизација наоружања Копнене војске, као и новине у потенцијалним безбедносним ризицима, условиле су промене у концепту извођења обуке, каже бригадни генерал Трамошљика. „Захтеви савремене обуке су комплекснији и изискују висок ниво стручности и креативности у припреми и извођењу садржаја обучавања, као и изузетну способност прилагођавања новинама у наоружању, опреми и условима извођења савремених ратова. Обука је један од тежиших задатака у Копненој војсци, а њен резултат је врхунски обучено, самопоуздано и мотивисано људство и јединице спремне да изврше сваку мисију и задатак, што се најбоље види на вежбама“.

На националним вежбама које је ове године изводила Копнена војска уистину су демонстриране не само увежбаност и ватрене могућности појединаца и јединица, већ и способност да се прикажу новине у обуци. На некој вежби би у првом плану била употреба савременог и новоуведеног наоружања и опреме, на другој би се показало да је у великој мери смањен утицај временских, метеоролошких и просторних услова за извођење борбених дејстава, док би се на трећој у центру пажње нашла одлична координација и садејство јединица Копнене војске са јединицама РВ и ПВО и Жандармерије МУП-а Републике Србије у решавању борбених задатака. Високе званице и посматрачи би често били изненађени појединим аспектима вежби Копнене војске, које су се понекад изводиле на осам различитих локација у Републици Србији, уз учешће скоро три хиљаде припадника Копнене војске и ангажовање око триста кључних борбених средстава.

Припадници Треће бригаде Копнене војске су, на пример, у оквиру здружено-тактичке вежбе са бојевим гађањем „Муњевити удар“ реализовали до сада највећу вежбу у њеним условима, на којој су изведене сложене борбене радње тактичке групе током одбрамбене операције ноћу. На ноћној вежби учествовало је више од 750 припадника Копнене војске који су користили најсавременија оптоелектронска средства, од недавно усвојених у наоружање и опрему Војске Србије. Поменути и друге новине у обуци јединица Копнене војске уливају поверење у борбену технику којом Копнена војска располаже и гарантују успешно извршавање свих задатака који се постављају Копненој војсци.

Велики значај има и реализација шест мултинационалних вежби. Међу вежбама које су изведене у Србији издваја се вежба „Платинасти вук 21“, одржана на бази

„Југ“, уз учешће 270 припадника Копнене војске и 260 припадника страних оружаних снага из десет земаља. Вежбе „Укрштене сабље 21“ и „Здружени одговор 16“ реализоване су у Немачкој, у организацији Европске команде оружаних снага САД, а на њима је учествовало око 160 припадника Копнене војске. Позитивни ефекти мултинационалних вежби огледају се у континуитету обучавања људства за учешће у мултинационалним операцијама и примени процедура приликом ангажовања у њима, као и повећању интероперабилности декларисаних јединица за учешће у операцијама.

Модернизација борбене технике

Опремањем јединица Копнене војске најсавременијим борбеним средствима повећани су последњих година ватрена моћ, покрет, удар, маневар и унапређена способност Копнене војске за одговор на могуће претње. На вежбовним полигонима је најпрепознатљивије у којој мери чисти родови и службе Копнене војске драматично мењају своју борбену вредност, ма како је мерили и ценили. Старешине које раде у пешадији, на пример, недвосмислено потврђују да је, до још пре неколико година, пешадија била баш пешадија, на киши, на снегу, без заштите, али да се све променило. Пешадинци сада не иду пешице или да се превозе камионом, већ наступају у модерним, моћним, брзим и јаким борбеним средствима која имају и респективну балистичку заштиту са свих страна. Пешадија Копнене војске може да нас да прати темпо оклопних и механизованих јединица, има велику ватрену моћ, једном речју пешадијски састави су сада маневарске јединице које могу да извршавају озбиљне задатке.

Осавремењавање пешадије је по речи бригадног генерала Жељка Трамошљике започето опремањем са оклопним борбеним возилима точкашима ЛАЗАР-3, командно-извиђачким борбеним возилом КИВ, оклопним теренским возилима Хамер, а планирано је и опремање оклопним борбеним возилима точкашима МИЛОШ. „Војника смо заштитили -наводи генерал Трамошљика - најсавременијим комплети заштитне балистичке опреме Т18 и Т19 и извршили све припреме за пренаоружавање јединица модулним пушкама са најсавременијим нишанским средствима“.

Модернизацијом оклопних јединица повећана је способност за дејство ноћу, заштита од дејства савремених противоклопних средстава и унапређена прецизност дејства по откривеним циљевима. Ове године је ватрена и маневарска способност рода оклопних јединица увећана пријемом 19 Поред нападних и одбрамбених војничких вештина, у програму обучавања војника, морамо имати садржаје из самоодбране, борилачких вештина и борбе против тероризма. Научиће да користе противпожарна средства и заштите људе од пожара. Научиће да зауставе крварење и пруже прву помоћ у саобраћајној незгоди, било којој несрећи, од уједа змија и других животиња. Поштујући дисциплину, субординацију и једностарешинство, научиће ко коси, а ко воду носи. Научиће да поштују старије од себе и схватиће да су непролазне вредности вредније од пролазних вредности. Научиће: да се оријентишу

Самоходна хаубица НОРА 155 мм унапредила је нашу артиљерију

на непознатом терену, да преживе у природи, да рукују инжењеријским машинама и средствима. Војници ће научити да бране своју кућу, огњиште, државу и отаџбину. Научиће да буду стручни, храбри, поштовани, солидарни и хумани. Имаћемо: здравију омладину, нацију и државу, здравије потомство и моћнију војску.

Причи о опремању Копнене војске нема краја и зато поменимо само још нови противавионски систем 40 мм ПАСАРС М16, савремене инжењеријске машине, набављене на домаћем тржишту и из донација Народне Републике Кине и САД, започету модернизацију бродова којима је опремљена Речна флотила, а никако не треба заборавити ни на модернизацију више средстава ратне технике која се обавља у ТРЗ „Чачак“.

Несаломива снага

Копнена војска не би била оно што јесте да није и ове година максимално помагала грађанима Србије где год и кад год је то било потребно. Помоћ цивилном становништву је пружана у случају природних непогода, где су најважнији фактори време и хитност у поступању. Почетком ове године су се припадници Копнене војске ангажовали у санацији последица снежних падавина и поплава на територији Топличког и Јабланичког Управног округа, када су рашчишћени путеви у дужини од тридесет километара и прочишћена од снега траса електричних далековаода у дужини од дванаест километара. Ову годину су обележиле и суше, поплаве и хаварије на водоводним мрежама на више локација, али је и у тој ситуацији Копнена војска прискочила у помоћ и обезбедила 1.300 метара кубних пијаће воде за град Крушевац и општине Лучани, Пожега, Мионица и Бела Паланка. Занимљиво је да је том приликом вршено и допуњавање појила за напајање стоке у селима на Сувој планини, у општини

Гаџин Хан. Инжењеријске јединице Копнене војске су и ове године наставиле са пружањем помоћи становништву премощавањем водених токова у општинама Младеновац, Мали Зворник и Врањска Бања.

Акција „Војни лекар на селу“ реализована је у селима у копненој зони безбедности и издваја се у бројним активностима цивилно-војне сарадње, како хуманим приступом, тако и практичним аспектима акције у којој је прегледано више стотина становника у тешко доступним селима и у вишенационалним срединама. Црвени крст Републике Србије и Копнена војска су током ове акције поделили и око триста пакета хуманитарне помоћи. Јасно је да поменуте активности доприносе јачању поверења грађана у војску и учвршћењу сарадње са представницима локалних самоуправа.

Обавезно служење војног рока

Командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симиовић је у свом говору поводом Дана Копнене војске нагласио потребу државе Србије и Војске Србије за враћањем обавезе служења војног рока и том приликом рекао: „Било би идеално да имамо само војнике професионалце, али не живимо у идеалном свету. Већ једанаест година постоји добровољно, а не обавезно служење војног рока. Због недовољности добровољаца, већи део регрутног контингента није оспособљен за одбрану државе Србије. Да би имали војнике професионалце, прво треба имати војнике на служењу војног рока. Имамо и једне и друге, али војници професионалци годинама извршавају несразмеран број задатака у односу на њихово бројно стање. Да би имали војнике резерviste и ратну војску, прво треба имати војнике на служењу вој-

ног рока. Имамо их, али недовољно. Раније смо имали војнике резерviste. Имамо их и сада, али су стари. Резервни састав се споро подмлађује, јер је недовољно војника на добровољном служењу војног рока.

Враћање обавезног служења војног рока, уз примену комбинованог модела попуње војске: војницима професионалцима, и војницима који служе војни рок, потреба је Војске Србије и државе Србије. Када је било актуелно обавезно служење војног рока, било је војника који су желели, а било је и оних који нису желели да служе држави. Данас, две трећине младих желе, а једна трећина не жели да служи војни рока. Када је

било актуелно цивилно служење војног рока, речено нам је, да ће ти момци који служе војни рок у вртићима и позориштима бити корисни држави током пожара и поплава. Када су биле поплаве и пожари, нигде их нисмо видели. Данас већина младих људи: нема радне навике, не уме дугме да ушпије на кошуљи, не уме да испегла кошуљу, не знају како се држи метла. Када су поплаве, Штабови за ванредне ситуације, позивају младе људе да песком или земљом напуне џакове, како би се утврдио бедем, спречила хаварија, сачувало насеље, а они не разликују лопату од ашова и не знају шта је крамп или мотика. Ово су просте ствари, али део њих је битан, када нас задесе поплаве, пожари и земљотреси. Потребно је тада држави знање свих, па и младих људи.

Војска је била и остала Школа живота, у којој се стичу: животно знање, искуство и пријатељство. Ако држава донесе одлуку о враћању обавезног служења војног рока, приоритет обавезног служења војног рока биће обука, али, без обзира на ангажовање стручних предузећа и појединаца, постојаће и обавеза уређења личног и заједничког простора где војници живе. Та обавеза је постојала у свим војскама света, постоји и постојаће. Младићи из богатих и сиромашних породица, носиле исту одећу и обућу, добијале исту храну и имале исте обавезе. Војниковањем, живеће здрав живот, у коме су ред, рад и дисциплина свакодневни, од устајања и јутарње физкултуре, обуке која мора бити садржајнија и интересантнија него што је сада, преко свакодневне истовремене исхране, до правомерног одласка на спавање, карактер војника биће јачи и они ће постати одговорније и културније личности за породицу, друштво и државу.

Зоран Миладиновић
Извор: Одбрана

Оперативно-тактичка вежба „Систем 2021“

НИШТА НАС
НЕ СМЕ
ИЗНЕНАДИТИ

Србија стиче снагу ефикасног и брзог деловања током елементарних непогода, природних катастрофа и ратних разарања у условима добре опремљености, увежбаности и организованости специјализованих и јединица опште намене Цивилне заштите, других институција државе и невладиних удружења. Вежба је на свој начин приказала степен припреме МУП-а, локалних самоуправа и штабова за наменске задатке

Пише: ЗВОНИМИР ПЕШИЋ

Вежба Цивилне одбране Сектора за ванредне ситуације МУП-а Србије и организација што по програмским задацима припадају спасавању и заштити становништва, која је реализована 5. новембра у 24 града и 26 општина Србије на 50 локација и уз учешће око 8.000 људи, највећа је у последњих неколико деценија.

Била је то прилика да се прикажу остварени домети у припреми становништва и специјализованих састава за сложене задатке у случају елементарних непогода, па и у ратним недаћама. Вежба је још имала задатак и да представи савремену опрему којом располаже цивилни сектор, посебно да тестира новонабављена средства за којима су вапиле јединице цивилне заштите и све оне државне институције које су укључене у систем спасавања и заштите становништва.

У анализи вежбе треба поћи свакако од њеног назива. „Систем 2021“ представља својеврстан државни одговор на могуће изазове и претње у часу лансирања симулиране опасности. У јавности је познато да су цивилна одбрана и цивилна заштита у нас годинама биле запостављене. Процес дерогирања веома разумењеног система одбране и заштите поклапа се с периодом растакања СФРЈ. Врхунац је настао после 2000. године, када су нове власти лансирале тезу да ратова више неће бити. У време чудне приватизације привреде, која је потом уследила, паралелно су разарани и подсистеми цивилне заштите. У ту област више није улагано, а постојећа опрема је распродата будушто. Између осталог продато је 700 алуминијумских чамаца за којима је Србија 2014. године,

„Ми старији се сећамо да су у времену Југославије рађене велике вежбе цивилне заштите како би се проверило како функционише читав систем“. Александар Вулин

приликом катастрофалних поплава, вапила.

Вежба је наглашено показала да је све део јединственог система на нивоу државе, а да се задаци цивилне заштите извршавају у оквиру подсистема, у локалним оквирима, уз ангажовање одговарајућих снага и средстава, затим на делу територије Србије и на целокупној територији.

РЕАЛНИ СЦЕНАРИО

„Извори угрожавања људи, материјалних добара и животне средине све се више повећавају. Многи извори угрожавања не могу се отклонити (спречити), али се правовременим проценама могу предвидети. Благовремене процене омогућавају да се планирају и предузимају одговарајуће превентивне мере које могу да спрече или ублаже последице деловања извора угрожавања. Иако су активности на предузимању мера често оптерећене дневнополитичким потребама, све више се схвата да заштита, одбрана и спасавање људи, материјалних добара и животне средине нису идеолошке категорије. Нема подручја да није, у ближој или даљој прошлости, доживело последице ратних или мирнодопских катастрофа. Поред ратних разарања, свет се готово

свакодневно сусреће са земљотресима, поплавом, рушењем брана, снежним лавинама, великим хладноћама, пожарима, експлозијама, клизиштима, затрпавањем у рудницима, рушењем грађевина, масовним тровањима и епидемијама, саобраћајним несрећама, хаваријама, еколошким загађењима и слично. У технолошком процесу свакодневно су у употреби нови, лакозапаљиви и експлозивни енергенти, радиоактивне и отровне материје које у континуитету повећавају угроженост здравља и живота људи, као и материјалних и културних добара и животне средине у целини“, каже генерал-мајор у пензији др Лука Кастратовић, који је пре извесног времена био на дужности помоћника министра одбране за цивилни сектор.

У новије време криминал и тероризам се јављају као глобална претња човечанству. Тиме мирнодопске катастрофе примичу глобални значај и постају општедруштвени проблем са свим економским, социјалним, здравственим, психолошким и, уопште, безбедносним консеквенцама.

Како је изјавио министар унутрашњих послова Александар Вулин, јединице Цивилне заштите (опште намене и специјализоване) увежбавале су оно што би могло да нам се деси. „Ми старији се сећамо да су у времену Југославије рађене велике вежбе цивилне заштите како би се проверило како функционише читав систем. Хоћемо да покажемо да смо велика, снажна и организована држава која је у стању да се носи са проблемима на читавој својој територији, не на једној општини – шта год да нам се деси морамо да будемо у стању да заштитимо грађане и имовну“, казао је министар Вулин.

На турским подручјима увежбавано је спасавање људи из рушевина, у индустријским зонама деловало се под претпоставком хемијских акцидената, док су у зонама где постоји опасност од избијања пожара (у природи и у насељима) увежбавани изабављење људи из пожара и гашење ватрене стихије. Ни поплаве нису заобијене. Вођени искуством стеченим 2014. године када су Србијом текле стогодишње

Увежбаност је оспонац за непредвиђене ситуације

Вежба је организована тако да представи реално могућу ситуацију

До унесрећеног у води се може доћи и применом нарочитих платформи

Цивилна заштита је опремљена неопходним средствима

воде, организоване су провере спремности јединица цивилне заштите у спасавању људи, и материјалних добара.

ВАЖНЕ НОВИНЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ СПАСАВАЊА

Уз запослене у Сектору за ванредне ситуације, у вежби су учествовали припадници Војске Србије, Црвеног крста, Горске службе спасавања, локалних јединица. У наредном периоду ће, вероватно, бити укључени алпинисти, планинари, извиђачи, радио-аматери и чланови неких других организација, које би могле да дају допринос у отклањању последица стихија, било оних изазваних ратним разарањима или природним стихијама.

Вежба је показала и одређене недоречености и слабости када је реч о организацији спасавања и заштите, примени одређених средстава и технологија.

Стечена су драгоцене искуства која ће у наредном периоду послужити да се грешке исправе и поступци усаврше.

Много новина је примењено на вежби. Тако, на пример, дроном се угроженим људима у воденој стихији допрема крај ужета, да би их са обале спасиоци привукли на сигурно, не излажући се опасност. Први пут су демонстриране специјалне платформе од плутајућег материјала којима се стиже до унесрећеног у води.

Потапајуће пумпе су новост у гашењу пожара на обали прилазом с моћне машине. У проналажењу утопљеника употребљаване су термовизијске камере.

У отклањању последица различитих стихија ангажоване су моћне машине којима располажу комунална предузећа. Било је видљиво да је набављена и нова техника које до сада није било у Србији.

За потребе вежбе у Лозници је, после го-

тово 70 година, формирана јединица Цивилне заштите. Обука људи свакако је највећи изазов за све оне који би учествовали у отклањању последица природних катастрофа или ратних разарања. Недашњи центри за обуку су расформирани, па се поставља питање поновног успостављања система школовања и усавршавања кадрова. Биће потребно обезбедити просторе, успоставити систем и одредити новац за ту намену. При томе ваља разграничити потребне нивое школовања и обучавања. Нагласак је свакоко на руководећем кадру који носи главни терет. Рад у штабовима Цивилне заштите ваљало би обогатити и специфичним вежбама, то јест да руководећи људи, с времена на време, увежбавају решавање сложених задатака како се то каже – на папиру.

За брзо реаговање неопходно је успоставити брзу мобилизацију људи и средстава. Стручњаци наводе да би добро било да се формира и једна професионална јединица Цивилне заштите која би могла готово у часу када се догоди несрећа.

Вежба Цивилне одбране Сектора за ванредне ситуације МУП-а Србије одржана је 5. новембра у 24 града и 26 општина Србије на 50 локација и уз учешће око 8.000 људи.

а да буде употребљена на било ком делу територије Србије.

Како елементарне непогоде не познају границе, веома је важно установити механизме сарадње с државама у окружењу. На вежби „Систем 2021“ показано је пребацивање унесрећених с једне на другу обалу Дрине уз помоћ мобилне жичаре. Тиме је вежба добила и регионални карактер. До сада су наше ватрогасно-спасилачки састави упућивани као помоћ угроженим подручјима у Грчкој и Албанији.

Иако је на вежби врело од многобројних средстава у виду машина, возила, уређаја и других новотарија, чиме је приказан значајан напредак у опремању састава за спасавање и заштиту, држава ће по свему судећи наставити да улаже средства у набавке свега што је потребно за Цивилну заштиту. Само тако моћи ће да се остваре планови засновани на реалним проценама угрожености грађана Србије и материјалних средстава.

Некада, у време „владавине“ општенародне одбране и друштвене самозаштите повремено су организоване вежбе Цивилне заштите типа „Ништа нас не сме изненадити“. У једном сеоцу је на плакату који је позивао обавезнике и грађане на вежбу било дописано „Вежба се одлаже због кише“. Да ли је реч о духовитој досетки или о стварном одлагању вежбе, у овом часу није важно.

По свему судећи убудуће ће се Цивилна заштита у Србији разматрати на период пре и после тактичко-оперативне вежбе „Систем 2021“. Та вежба представља основу на којој ће држава градити систем Цивилне заштите.

Извор: Печат

Из Ратног дневника генерал-пуковника Небојше Павковића

ПОРУКА ХЕРОЈИМА ТРЕЋЕ АРМИЈЕ

Ви данас, у одсудним тренуцима по нашу отаџбину, пишете историју. Верујући у вас сигуран сам да ће и ово бити њен блистави део. На том путу желим вам јуначко здравље, победу и срећу која је савезник храбрих, стајало је у командантовој поруци

После састанка са Лазаревићем и Ђаковићем разговарао сам о прихвату артиљеријске батерије лаког ракетног система М-94 „Кошава“ из Прве армије, којим је ојачана Трећа армија. Овај систем је намењен за избацивање тешких бомби, и до 500 кг, на даљинама 15-16 километара. Добио је име по ветру кошава који је иза себе остављао пустош.

Начелник артиљерије, пуковник Вранић, јавио се са позиције где врши прихват ове јединице. Каже ми да чека наређење. Одговорио сам да је моја одлука да „Кошаву“, вишецевни бацач ракета „Оркан“ и ракетни систем „Луна“ Р-65 задржим под мојом командом, у саставу Армијске артиљеријске групе.

На Командно место стигао је пуковник Средојевић који је са групом старешина извршио контролу стања на Резервном командном месту „3“ у Пролом Бањи. Саслушао сам извештај екипе, која је стање оценила „одличном оценом“, а затим прочитао извештај о стању веза у Армији од почетка агресије НАТО-а коју је послао начелник везе, пуковник Јанковић. У информативу је писало да је извршено разарање инфраструктуре стационираних центара везе, радиорелејних и стационарних чворишта везе и централа ПТТ у зони одговорности Армије. Због тога је смањен капацитет на четири канала, или 30 одсто веза са гарнизонима Призрен и Ђаковица, а потпуни прекид је са гарнизонима Куршумлија. Међутим, везе командовања су остале у функцији.

Смањен је интензитет веза агресора, као мера наше противелектронске заштите. Међутим, НАТО интензивно врши селективно електронско ометање наших веза, при чему нису ометане управне радио-станице, док су максимално покривене и интензивно се ометају све остале.

Извештај тима за праћење марша 252. оклопне бригаде је повољан. Оклопна бригада је одмах пошто је пао мрак изашла из тунела и наставила марш. Композиције возова се и даље крећу у скоковима, а прва композиција је прошла Глоговац. Други ешелон бригаде налази се на деоници између села Лешак и Лепосавића.

Предака достојни потомци

Наредио сам Лазаревићу да са командантама 125. моторизоване бригаде и 15. оклопне бригаде регулише да њихове јединице, које се налазе у непосредној близини пруге, поседну положаје ради обезбеђења проласка возова.

Спремао сам се да кренем у Кишницу, ка-

да је дошао пуковник Старчевић и донео ми текст поруке за припаднике Треће армије. У тексту поруке је писало:

“Војници и старешине Треће армије и придатих команди и јединица!

Од почетка злочиначке агресије НАТО алијансе на нашу земљу, ви сте показали изузетну присебност, храброст и држање у одбрани наше отаџбине. За све што сте учинили одато вам је признање од стране нашег врховног команданта, највишег државног и војног руководства, а дивљење и поштовање исказују вам наши грађани и читав слободољубиви свет. На тај начин потврдили сте да сте достојни потомци наших славних предака. Зато сам поносан на вас и свима вам одајем признање.

Ви данас, у одсудним тренуцима по нашу отаџбину, пишете историју. Верујући у вас сигуран сам да ће и ово бити њен блистави део. На том путу желим вам јуначко здравље, победу и срећу која је савезник храбрих. А то сте ви.”

Био сам задовољан текстом и нисам ништа променио. Потписао сам и наредио да се преда шифрантима да одмах пошаљу свим јединицама.

Пре напуштања Командног места „Гранд“, добио сам извештај да на небу изнад Косова и Метохије нема НАТО авиона. Дејства су престала.

Док смо путовали ка Кишници, Лазаревић и ја смо разговарали о акцији коју су извели органи безбедности и ухапсили шпијуне НАТО-а. На превоју Ветерник, на врху је и даље стајала макета радара ПВО, а поред ње велики број кратера од пројектила који су пали на овај објект.

„Ово је пример лоше постављеног лажног положаја. Претпостављам да колеге из РВ и ПВО не „оживљавају“ овај положај и зато не привлаче пажњу авиона“, коментаришао је Лазаревић.

Потрага за локаторима

По доласку на Командно место „Кишница“ договорио сам са Лазаревићем да се, после краћег одмора, нађемо у Оперативном центру и прегледамо извештаје о противтерористичким акцијама које су извођене у току дана, да дефинишемо активности за сутрашњи дан.

Испред собе за одмор дочекао ме је начелник Кабинета, пуковник Савић, и реферисао о догађајима на Истуреном командном месту за време мог одсуства и предао приспелу пошту.

Међу документима је наређење које је са Командног места „Ниш“ упутио начелник

Штаба, генерал-мајор Стојимировић. Начелник Штаба Армије наредио је да све јединице непрекидно контролишу своје зоне и рејоне распореда у циљу прикупљања и уништења локатора и других специјалних радио-електронских уређаја намењених за прецизно навођење крстарећих пројектила и авио-бомби и ракета. Поред проналажења локатора, наређењем је регулисано да јединице врше претрес рејона у циљу откривања убачених припадника специјалних јединица НАТО-а, а посебно САС-а, који имају задатак да врше ласерско обележавање циљева за дејство НАТО авиације, посебно командна места, центре везе, рејоне распореда оклопно-механизованих јединица, артиљерије и система ПВО и др.

Пре поноћи у Оперативном центру нашао сам генерал-мајора Лазаревића. Известио је да је, осим извиђачке авиације НАТО-а, у зони Приштинског корпуса још увек мирно. Затим је реферисао да је у рејону Карауле „Горожуп“, у зони 55. граничног батаљона на планини Паштрик, спречено убацивање јаче диверзантско-терористичке групе из Албаније и да су у току борбе на њеном разбијању.

„Па једном су већ покушали са убацивањем“, рекао сам Лази.

„Да, али то је било јуче и у рејону Карауле „Митар Војиновић“, код Ђаковице. Та група је разбијена, то сам известио.“

„Лазо, нешто се припреме на граници“, рекао сам, и питао га да ли међу убијенима има и страних војника.

„Не, сви су терористи. Заплењена је и већа количина савременог наоружања и опреме“, одговорио је.

Контрола територије

Лазаревић ми је детаљно реферисао о догађајима у Дреници и на Малом Косову. Према његовој оцени, јединице су оствариле његову замисао и извршиле планиране задатке. У Дреници су овладали линијом Ораховац – Крамовички теснац – село Крамовик и створиле услове за продужење дејстава ка Малишеву. Задаци су успешно извршени и на простору Малог Косова. У току дана у рејон Подујева стигао је Механизовани батаљон 211. оклопне бригаде и сменио Први оклопни батаљон 211. оклопне бригаде који је одмах претпочињен Тактичкој групи „52“ у рејону Липљана.

Део јединица 252. оклопне бригаде стигао је у рејон Клине и у току је развођење у зони одбране.

„Да би бригада посела предвиђену зону“, објаснио је Лазаревић, „мора разбити јачу

групацију ШТС у рејонима село Малишево–село Пагаруша–село Блаце, око Ораховца и села Добродељана, Драгобиља и Беланице”.

Ова групација ШТС, из састава Оперативне зоне „Дрим“, успела је да запоседне шири рејон између планине Милановац и села Малишево, Бања, Беланица и Дуље и да уреди положаје за упорну одбрану. Према извештајима команданта 549. моторизоване бригаде, пуковника Делића, посебно су, у инжењеријском смислу, уређени положаји на правцима село Добродељана–село Пагаруша, Ораховац–село Острозуб–село Драгобиље и село Дуље–село Блаце–село Бања. Сва насељена места на овим правцима припремљена су као отпорне тачке, а ван њих израђен је велики број појединачних и групних заклона за дејство и повезани су рововима и саобраћајницама.

„ШТС су се спремиле да по сваку цену бране овај централни део Метохије кроз који пролазе све важне комуникације. Због значаја овог простора одлучио сам да га поседне и брани најelitнија и најбоље опремљена оклопна јединица у ВЈ, 252. оклопна бригада“, рекао је Лаза.

Он је саопштио важну информацију која се односи на покрете цивилног становништва које по наређењу ОВК плански напушта села и креће се са припадницима ОВК према селу Бања и планини Дреници, или Бериши, како су је Шиптари звали.

Органи безбедности Приштинског корпуса дошли су до података да је начелник Главног штаба ОВК, Бислим Зирапи, бивши потпуковник ЈНА који је ратовао у Босни и Херцеговини, лично издао наредбу да становништво мора да прати покрете ОВК, јер поучен искуством из 1998. године, зна да војска и полиција неће нападати јединице ОВК када су цивили у њиховој близини.

Упозорио сам Лазаревића да се о цивилима мора водити рачуна и да треба да нареди пуковнику Делићу да обустави сваку акцију у случају наилаaska на цивиле и збегове.

Добра замисао

„Имао је искуства о понашању цивила из 1998. године, када су их ШТС користиле за своју заштиту“, подсетио сам Лазаревића.

Он је реферисао да је пуковник Делић за извршење овог задатка одлучио да ангажује пет борбених група: Борбене групе „1“, „2“, „5“, „6“ и „7“, јачине око 820 људи. Овим снагама садејствује и Борбена група «1» 243. механизоване бригаде јачине 180 људи и Борбене групе „3“ 15. оклопне бригаде. Два одреда Посебних јединица полиције МУП-а (23. и 37.) и једна чета из Призрена предвиђени су да изводе активна дејства.

На „Карти одлуке“, видео сам да је замисао генерала Лазаревића добра и да је задатак реалан. Било је од посебног значаја да 252. оклопна бригада, што пре и без борбе, поседне положаје у зони одбране.

Према извештају који сам добио непосредно пре поноћи, у току дана погинула су три, а рањено 10 припадника Армије.

Погинули су: Живорад Божићаревић, водник из 202. позадинске базе, од дејства авијације у Касарни „Косовски јунаци“ у Приштини; Рашо Р. Дуњић, војник тенкиста из 125. моторизоване бригаде, од дејства ОВК у селу Пожар код Дечана; Јан Кукуча, војник из 202. позадинске базе, од дејства авијације у касарни „Косовски јунаци“ у Приштини.

Генерал Павковић је значајан део времена посвећивао посетама јединицама

Из ШВК у 1.05 часова стигао је телеграм, наређење генерал-пуковника Ојданића, којим тражи да до 7.00 часова доставим процену када ће се завршити акције на уништењу ОВК, јер у посету нашој земљи долази делегација Русије.

Захтев начелника ШВК Ојданића ме је још једном уверио да они у Београду уопште не разумеју ситуацију на терену, јер сам их о противтерористичким акцијама детаљно информисао. Дао сам телеграм Лазаревићу да прочита, а он је рекао: „Па ови стварно нису нормални, како могу да траже овакве податке, као да су то класичне борбе за које се може тачно утврдити време почетка и завршетка“.

Нови удари авијације

Није ми било јасно да ШВК, на основу искуства из 1998. године и до сада, није схватио суштину борбе са терористичким јединицама на отвореном простору и да се сукоби са ШТС дешавају скоро сваког дана на неким локацијама и више пута, и да се терористи трансформишу и од терориста брзо постају „мирици цивили“.

Није било јасно ни какве везе има долазак руске делегације са борбом против ШТС.

Тражио сам процену од Лазаревића када очекује да се заврши акција „Малишево“. Одговорио је: „За два-три дана“. Одговорио сам Ојданићу да ће борбе трајати од 30. марта до 2. априла 1999. године.

Добро је да у архиви остаје преписка о извођењу противтерористичких акција, јер су се „мудраци“ из ШВК стално правили да не знају или да се не сећају да су били информисани о томе и да је ШВК наредио да се изврши разбијање ШТС.

После поноћи авијација је наставила са ударима из ваздушног простора по јединицама Армије на Косову и Метохији. Са четири крстареће ракете бомбардована је Касарна „Косовски јунаци“ у Приштини, без последица по људство, али је причињена велика материјална штета. Са шест авио-бомби гађани су ватрени положаји Корпусне артиљеријске групе „4“ у рејону села Коретиште, северно од Гњилана. Пројектили су погодили положаје Хаубичког и маршује без проблема. У 3.10 часова возови другог ешелона са тенковима 252. оклопне бригаде,

прошли су железничку станицу Косово Поље и наставила марш ка Клини.

„Лов“ на сасовце

Из Обавештајне управе ШВК поново је актуелизиран проблем о убацивању на Косово и Метохију око 400 припадника британског САС-а ради обезбеђења дејстава НАТО авијације и спасавања оборених пилота. САС-овци су, наводно, убачени око војних објеката и у близини распореда јединица Приштинског корпуса. Опремљени су радио-уређајима високе фреквенције који им омогућају и навођење авијације.

Ова информација захтевала је хитну реакцију, па сам одмах наредио генерал-мајору Ђаковићу да је у изворном облику проследи јединицама уз неопходан коментар.

Пред зору пијем ко зна коју кафу по реду и чекам извештај о доласку 252. оклопне бригаде на маршевски циљ. Коначно у 5.30 часова Лазаревић извештава да је и друга колона стигла у Клину, а Други механизовани батаљон у Липљан.

Честитао сам свима који су били ангажовани на овом сложеном задатку. Осетио сам неописиво олакшање. Као да ми је камен пао са срца. Наредио сам Лазаревићу да што пре планира да обиђе ову јединицу и да видимо бригаду и њене војнике и старешине.

Ово је несумњиво био велики успех, пре свих, старешина и војника 252. оклопне бригаде, команданта Бригаде, пуковника Мандића, и команданта транспорта, потпуковника Младена Божића.

Ова бригада, са најмодернијим тенковима и највећом ватреном моћи у ВЈ, стигла је неопажено на Космет, у врло тешким и сложеним условима. Био је то прави подвиг, довести Бригаду, поред шпијунских сателита, најсавременијих извиђачких система и авијације, пред „носем“ планера НАТО-а.

Мало ко је могао да поверује да се овај задатак може извршити без већих проблема. Сви смо се плашили да НАТО авијација не открије бригаду. Показало се да НАТО, поред све технике, није успео да је открије. Стигла је на Космет непримећена, на радост свих нас. Одмах, на опште изненађење и шок планера НАТО-а и њиховог портпарола, Џеми Шеја, обелодањено је „да са на Косову и Метохији, у распореду Приштинског корпуса налази нова јединица“.

ЉУТА БИТКА НА ДОМАКУ КАРЛОВЦА

Западно од насеља Турањ, између река северно Мрежница, источно Корана, налази се село Логориште, насељено Хрватским живљем. На улазу у село са севера из правца Карловца, испод шумљеног брда Белавић, које одваја село Логориште и Шварча, удаљена 200 метара од леве обале реке Коране, на простору три до четири хектара налази се касарна Логориште.

У касарни су били смештени 8. пролетерска механизована бригада (без једног оклопног батаљона), 471. мешовита противоклопна бригада, 1. Оклопни батаљон 236. моторизоване бригаде из Госпића, делови 580. артиљеријске бригаде, 200 тона хране и горива из 944. позадинске базе. Укупно око 40 војника и старешина је остало у тој касарни. Што се борбених возила тиче, тамо се налазило 63 тенка Т-55 и Т-34, 12 БОВ-а, 150 осталих војних возила и велика количина артиљеријске и пешадијске муниције, са комплетном ратном опремом команди за развој обеју јединица.

У септембру 1991. Команда 8. пролетерске механизоване бригаде је покушала да извуче техничко-материјална средства из касарне на шири простор леве обале реке Коране. Покренута је једна самоходна батерија 90 мм на правцу Логориште-Корански мост-Турањ. Усташке јединице су организовале заседу на Коранском мосту, убиле неколико војника, а оруђа и остало људство заробили. Војни обвезници су били са простора Кордуна, углавном општине Војнић и из Карловца.

Без струје, воде и хлеба

Касарна блокирана са свих страна, по њеним објектима су наизменично дејствовале усташке снаге са Турња и из села Шварча и Логоришта. Команданти јединица су позивани да предају средства, уз обећање да ће људству бити одобрен безбедан одлазак на слободну територију. Био је пресечен довод воде и струје, а телефонске везе су прекинуте одмах на почетку блокаде.

Простор око касарне је запречен брањеним минским пољима. Чести напади, претње и изнуравања људства, најтежи услови за исхрану и хигијену и осећај безизлазности и слабости све више су слабили морал људства.

Према подацима које је изнео командант касарне потпуковник Бора Ерцеговац, касарна је била у делимичној блокади 79, а у потпуној 51 дан.

Дана 16. октобра на позадинско командно место 9. бригаде јавио се командант оклопног батаљона из Пирота потпуковник Михајло Гергар, са људством наоружаним личним наоружањем, који је дошао из гарнизона Зајечар, где је изводио обуку са људством оклопног батаљона. Наредног дана одржан је састанак са начелником штаба Оперативне групе 1 Кордун, командантом 9. бригаде, командантом касарне *Лојоришће* и командантом оклопног батаљона потпуковником Гергаром. Тада је потпуковник Гергар добио задатак да спреми људство

Навршило се тридесет година од изведене акције „Вихор“ која је у суштини значила пробој оклопних батаљона из касарне *Лојоришће*. Текст о тој веома сложеној и захтевној операцији објављен је у књизи „Девета бригада, сећање старешина у миру и рату“ у издању УВПС, Градски одбор Зајечар.

Касарна *лојоришће* после пробоја

оклопног батаљона за убацивање у опкољену касарну *Лојоришће*. На састанку је прецизирано време, место и начин убацивања људства у касарну *Лојоришће*. Том приликом издати су свима конкретни задаци и обавезе за пробој из касарне. На позадинско командно место у Војнићу 18. октобра јавила се група механичара за оклопна возила и точкаше са шездесетак возача. Наредне ноћи, организовано је убацивање у касарну у *Лојоришће* војних обвезника из Војнића.

Људство је возилима превезено до село Јелаши, а претходно су инжењерци, извиђачи и полицајци обезбедили десантно место прелаза на реци Корани.

Убацивањем људства са алатом, киселином за акумулаторе и формираним акумулаторима вршено је по групама, превожњем гуменим чамцима преко Коране са размацама који су обезбеђивали безбедност. Претходног дана, односно ноћи инжењеријске јединице урадиле су пролаз у минском пољу од Коране до улаза у касарну. Убацивање су подржавали 2. чета 2. пешадијског батаљона и артиљеријска група.

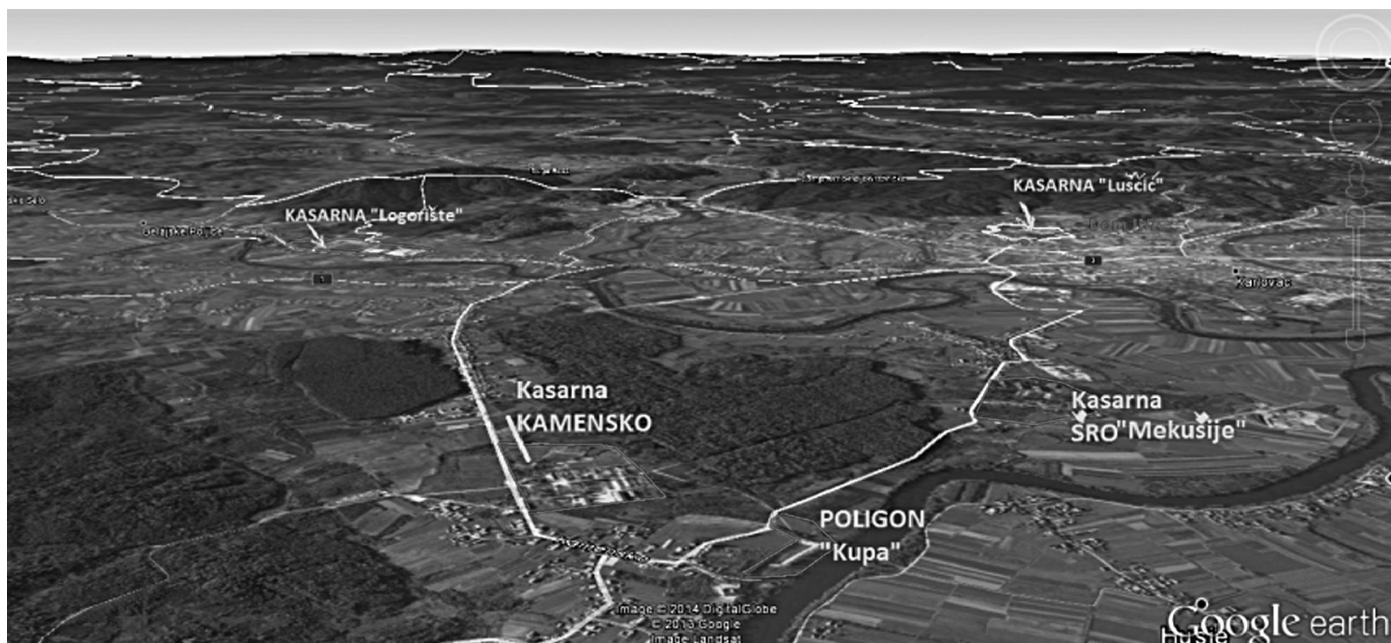
Убацивање бораца

Приликом убацивања последње групе, после пола ноћи, усташе су испалиле једну мину 120 мм која је погодила у групу бранилаца касарне. Од mine су два војника погинула на лицу места, а четири рањена. Осим извучена на десну обалу Коране. Осим минобачке mine, усташе нису дејствовале по убациваним групама, што је сведочио да нису открили ту активност.

Крајем октобра, у току ноћи, на истом месту као и 19. октобра извршено је убацивање Команде батаљона, Механизоване чете и једне тенковске чете са комплетним људством за формирање 2. оклопног батаљона, а људство је стигло из Куманова са командантом оклопног батаљона.

Убацивање је трајало до дубоко у ноћ. Пошто усташе нису откриле убацивање, није било дејстава по групама и све је протекло онако како је планирано.

„Наредног дана убачена још једна тенковска чета, а следећег - посаде за тенкове Т-34. По доласку у касарну *Лојоришће* јавили смо се команданту касарне потпуковнику Бори Ерцеговцу. Приме-

Касарне и џишеви у близини Карловца

Пуковник у пензији Михајло Гергар био је планер и усешан реализатор пробоја

тио сам да су нам се сви обрадовали јер су били исцрпљени блокадом (било их је око 40 војника и старешина), а сада су се вероватно осећали сигурнијим.

С обзиром на то да је на касарну стално дејствовала артиљерија и минобацачи, ради заштите људства, разместили смо их у три објекта и то по нижим спратовима у собама окренутим према нашим снагама ка Јелашима. Касарна је била велика са много објеката и магацина. Сагледао сам ситуацију и средства која су се налазила у касарни, и направио план преформирања батаљона који сам довео у односу на средства која смо планирали да извучемо из касарне. Било је и средстава која нису била исправна. Формирао сам батаљон састава: команда, одељење везе, три тенковске чете, моторизована чета, минобацачка чета.

У касарни се налазила два тенковска батаљона, један наоружан тенковима Т-55 и један тенковима Т-34. Формирао сам батаљон и од тенкова Т-55 и од Т-34. Од дела људства из моторизоване чете

формирао сам мешовиту минобацачку чету од минобацача 82 и 120 мм. По формирању батаљона одредио сам тенкове по четама, сећа се пуковник у пензији Михајло Гергар.

Свеобухватне припреме

Како су текле припреме за пробој Гергар наводи:

„Два вода 1. тенковске чете (тч) била су попуњена тенковима Т-34, а један - тенковима Т-55. Друга тч је била наоружана тенковима Т-55, два вода, а један вод Т-34. Трећа тч је била наоружана тенковима Т-55. Сачињен је план обуке, преобуке, план деконзервације, постављања акумулатора, вршења стражарске службе. На ватреном положају тенкова изградили смо бункере од армирано-бетонских елемената и покрили их земљом. На прозорима су постављени војнички душеци и шаторска крила, како би колико-толико заштитили људство од пушчане муниције и гелера.

Све просторије у којима је горело светло биле су добро замрачене. Моторна возила и тенкови су склоњени из хангара и у хангарима ради заштите од дејства граната и стрелачке муниције по пнеуматикама, фаровима и резервоарима. У потпуности смо преузели све послове у касарни и основни циљ нам је био да заштитимо људство, а и технику коју смо планирали да извучемо у пробоју. По убацивању наше јединице у касарну *Лојоришће*, отпочело се са отвореним сукобима. Претпостављали смо да су усташе осетиле да се нешто дешава у касарни, испоставило се да то није тачно.

Искључена је електрична енергија и вода, спречен дотур хране и сваки легалан улазак и излазак из касарне. Касарна је у долини и око ње на оближњим висовима (Доротеја) и по околним зградама размештене су јединице Збора народне гарде (ЗНГ) које су свакодневно борбеним дејствима провоцирале људство у касарни и покушавале да спрече свакодневне активности дејством минобацача, артиљеријом, тромблонима, ракетним ручним бацачима и снајперима,

што је у многа места отежавало рад људства на припреми за борбу“, казује Гергар.

Пропаганда са хрватске стране била је веома агресивна.

„Повремено је у касарну са њихове стране слат курир са обавештењима која су углавном гласила и упозоравала нас да смо у безизлазној ситуацији, да је најбоље да се предамо и на тај начин сачувамо животе. Курири су са оваквим порукама најчешће упућивани после жестоких напада. После наших одбијања позива на предају, настављало се са још јачим нападима и ударима артиљерије.

Корана као једини излаз

Једини излаз је водио према реци Корани, то јест према нашим јединицама. Преко реке смо се и снабдевали храном, водом и добијали пошту. Приликом насилног изласка на реку ради преузимања, хлеба, воде, акумулатора, киселине, цигарета били смо изложени жестоком нападу минобацачима са циљем да нам и на тај начин спрече опстанак у касарни. У циљу заштите објеката и јединица у касарни појачан је систем обезбеђења.

Израђени су нови закони за тенкове и стрелце, постављена су нова минска поља око и унутар касарне, расходовани тенкови Т-34 и оклопни транспортери М-60 су у току ноћи доведени до саме оградне касарне и постављени да у улози лажних циљева буду мете усташким тромблонима, ручним ракетним бацачима и осталим противоклопним средствима.

За обезбеђење су на ватрене положаје тенкови постављени кружно, а мањи део оклопних оријаша одређен је да буде у резерви за евентуалне интервенције ка угроженим деловима у самој касарни. Обезбеђење касарне је веома добро функционисало, тако да нам се нико није могао неопажено да приближи.“

У току припрема и поред честих и силовитих напада имали смо два лакше рањена војника, што указује на добру организацију, увежбаност и заштиту. С обзи-

ром на то да је у касарни владала несташица воде, хлеба, цигарета, добијене количине су подједнако дељене старешинама и војницима, наглашава Гергар.

Настојало се да се следовање подели свакодневно без обзира на количину, што је имало позитиван утицај. Делу старешина и војника замењена су униформе, веш и чизме, пошто је тих средстава било у магацинима касарне.

Ангажовање људства је било равномерно и рационално, а смештајни услови задовољавајући. Највећи проблем је био недостатак воде и могућност избијања заразе, али су војници то брзо разумели и прилагодили ситуацији и поштовали наређене хигијенске мере.

Борбени морал је сваки дан бивао све јачи, што је имало позитиван утицај на извршење предстојећег задатка.

На морал је негативно утицало то што је јединица више од 15 дана јела суви оброк, па је код дела војника, а посебно војних обвезника, изазвало стомачне тегобе. У току блокаде у касарни најзначајнији проблеми пред команду батаљона су били: непостојање позадинске јединице у батаљону; непознавање стања техничких материјалних средстава у касарни, и магацинима, пошто се руковооци тих средстава нису налазили у касарни, непознавања терена око касарне и на правцу пробоја батаљона, недовољно људство за пробој, а и посаде тенкова нису биле потпуне, недовољна опремљеност уређајима за ноћно осматрање и гађање.

Чекало се наређење за пробој

У касарнским магацинима су се налазиле ратне материјалне резерве више јединица. Једино су руковооци знали шта се налази у магацинима, али они нису били у касарни.

„Припреме за пробој су привођене крају, завршена је деконзервација, постављени акумулатори, отклоњене неисправности на тенковима, а у гађању бојевом муницијом обучени су војници, постављени су уређаји за разминурање и ралице на један од тенкова. Планирање и организација пробоја вршена је у команди батаљона уз присуство командира чета и трајала је десетак дана.

Наређење за пробој, мада се очекивало као спас, није стизало, што је стварало нервозу.

С обзиром да је батаљон састављен од старешина и војника из разних гарнизона, војни обвезници из Србије и са Кордуна, војници - из читаве Југославије и да смо веома кратко били заједно, највећи проблем је задавала изградња међусобног поверења чланова војничког колектива.

Код војника се веома брзо осетило да имају међусобно поверење и поверење у старешине јер су видели да су старешине стручне, да знају шта хоће и да међу старешинама нема колебљиваца, плашљиваца и да брину и штите њихове животе.

Овако добар морал није било тешко одржавати јер је јединица имала много обавеза и готово читав дан ангажована на припреми техничких материјалних средстава и обуци, а у току ноћи на обез-

беђењу, што је допринело да сагледају снагу и способност за борбу.

У току припрема за пробој, у касарни је убачено људство оклопног батаљона из Куманова за ангажовање на тенковима Т-34, чета ТО из Крњака и чета ТО Крстића. Највећи проблем у организацији пробоја нам је био недостатак података о непријатељу. Знали смо да блокаду држе две бригаде ЗНГ: 110. и 137. али састав и размештај посебно на правцу пробоја нисмо могли довољно да откријемо.

У току ноћи могли смо на основу бљеска минобацача приликом гађања касарне откривали ватрене положаје, чули смо брујање тенкова у непосредној близини касарне. Неколико пута смо покушали да насилно извиђамо приликом изласка по храну и воду, али је то било врло кратко и близу на правцу пробоја. Открили смо да је око касарне постављено мноштво противтенковских мина, да се неке могу и видети јер нису укопане него посејане по путу“ казује Гергар.

Чамцем преко реке

Услед великих обавеза на обуци, деконзервацији, обезбеђењу и снабдевању и недостатка воде за пиће и одржавања личне хигијене претила је опасност да се људство разболи, а појавили су се и стомачни проблеми. Претило је да нам све припреме падну у воду. Команда 5. војне области је одговорила са почетком пробоја из касарне, па је одлучено да 2. новембра командант 1. оклопног батаљона потпуковник Гергар, оде на Командно место (КМ) 9. моторизоване бригаде (мтбр) и затражи да се што пре крене у пробој, јер је све било потпуно спремно за то.

„У току ноћи сам чамцем прешао преко реке Коране и отишао на КМ 9. мтбр, код команданта потпуковника Момчила Момчиловића, где се већ налазио командант ОГ-1 Кордун и саопштио ми да командант 5. војне области још не одобрава да се крене у пробој. Објаснио сам још једном разлоге журбе и инсистирао да се то што пре крене.

Командант ОГ-1 Кордун је схватио моје образложење и питао ме да ли могу сутира да кренем у пробој, на шта сам му одговорио позитивно. Рекао ми је да се вратим у касарну и да чекам сигнал. По повратку у касарну саопштио сам старешинама одлуку команданта ОГ-1 и наредио да се изврше припреме за пробој са готовошћу у 05.00 часова.

Сигнал за почетак пробоја није стигао 3. већ 4. новембра у 7.30 часова.

Када смо схватили да пробој неће почети 3. 11. у раним јутарњим часовима, наставили смо да завршимо и дорадимо још неке послове у циљу припреме за пробој.

У касарни је било више моторних возила него возача, па смо одредили војнике који знају да возе трактор или аутомобиле, да се обуче да возе војна моторна возила, како би у пробоју извели што више моторних возила, топова, материјално-техничких средстава и муниције. Возачи су током обуке возили моторна возила између хангара, заклоњени од дејства стрељачког наоружања и изазивали пометњу код усташа“, наводи Гергар.

Све је прецизно планирано

Задатак за пробој је гласио:

-1. окб са четом ТО Крњак у садејству са 2. окб, уз сопствену минобацачку и артиљеријску подршку бригадне артиљеријске групе-9 енергичним дејством из касарне кренути у пробој, разбити снаге у окружењу на правцу: касарна-Белајске пољице-Белај-Подвозић-Шкроботка-Бариловић стварајући услове за извлачење осталих јединица из касарне, а реку Корану форсирати преко моста у селу Бариловић. Готовост за напад 7.30 часова.

„У току дана смо још једном са командантом касарне усагласили садејство и проверили везу. У јутарњим часовима 4. новембра око 7.30 часова са правца Доротеја почело је гађање касарне из противтенковских топова и минобацача. Помислили смо да је неко провалио почетак нашег пробоја, што се после испоставило да није тачно. Са почетком наше минобацачке припреме из *Лојоришца* и артиљеријске припреме бр-9 дао сам сигнал да 3. вод 2. чете крене кроз главну капију у пробој из опколене касарне. На челу вода био је тенк са уређајем за разминурање. С обзиром да је на правцу према Белајским Пољацима било постављено мноштво противтенковских мина, успео је да их активира и направи пролаз за остале тенкове и возила, али је десна секција потпуно уништена од експлозија мина, па је тај тенк напад наставио са једном секцијом.

Иза 3. вода 2. тенковске чете кренуо је 3. вод 1. тенковске чете који је био наоружан тенковима Т-55, са задатком да до Белајских поља подржи наступање 3. вода 2. тенковске чете, а затим да крене путем ка Дугој Реси и на удаљењу од једног километра организује одбрану и штити десни бок снагама за пробој од интервенције усташких снага из Дуге Ресе. Иза 3. вода 2. тенковске чете у пробој је кренуо 1. вод 2. тенковске чете и врло брзо избио испред 3. вода 2. тенковске чете у рејон Белај. Иза 2.тч у пробој је кренула 3.тч и користећи почетни успех 2.тч избила на свој правац напада: Белај-Подвозић.

-1.тч (-1) са 3/2.тч кретала се у улози резерве ка Белајским Пољацима у спремности за увођење у борбу на правцу ка Дугој Реси.

Позадински део, моторна возила натоварена муницијом и осталим материјалним средствима, привремено је остао у касарни, у спремности за дотур муниције.

-2.окб (из Куманова) делом снага је напао на правцу ка Доротеји, а делом снага је остао у касарни и подржавао напад и био у спремности за интервенцију ка угроженим правцима и у улози заштитнице приликом напуштања касарне.

-2.тч је успела 4. новембра у току дана да разбије блокаду на свом правцу напада и да до мрака избије у село Бањско село, где се зауставила и прешла у одбрану.

-3.тч је енергичним дејством избила до села Подвозић, где се због мрака такође зауставила.

-3/1.тч је на свом правцу дејства приликом посетања рејона за затварање правца наишао на јаке противтенковске

Распоред објеката у касарни Лојоришти

снаге и у току дана изгубио три тенка, па сам морао да ангажујем 1.тч и 2.св моторизоване чете да спасавају преостали тенк и људство из оштећених тенкова и ради затварања поменутог правца.

У току ноћи 4/5. није било борбених дејстава, осим спорадичних пуцњава, али су усташке снаге вршиле прегруписавање и довођење свежих тенковских снага ради спречавања нашег пробоја. По свитању 5/6.11. а након извршене попуне муницијом у току ноћи настављен је пробој на оба правца и извршено додатно обезбеђење ка Дугој Реси. У току дана вођене су жестоке борбе, 2.тч (-1) наставила је напад ка Бариловићу до 12.00 часова избила на линију Велико брдо (т-198)-Гладни зденац. Командир чете ме је известио да је у току ноћи превезен знатан број тенкова и самоходних оруђа у рејонима: Лесковац Бариловачки и Царево село ради спречавања наших снага ка мосту у Бариловац и да ће бити тешко пробити се на овом правцу

Заседа

Наредио сам му да промени правац и продужи пробој ка ТТ-256-Добринић брдо-села Варош-мост на реци Корани у насељу Малић. Командир ме није схватио, па је питао да поновим, ја сам му онда рекао да скрени лево.

Умешао се у нашу везу прислушни уређај устаха и рекао: „скрени десно“ наводећи га на Лесковац Бариловачки. У везу се убацио командир 3/2.тч рекавши лево, не можеш да нас превариш познајем ја глас свога команданта“, испричао је Гергар.

Овај маневар је био успешан јер су избегнуте главне противтенковске усташке снаге и до пада мрака чета је избила до постављеног понтонског моста на реци Корани. 3. тч је у току дана продужила напад, али је наишла на заседу и јаке противтенковске снаге у рејону Шкроботка, где је погинуо командир 3. тв и рањено пет војника стрелаца.

„После другог покушаја да се пробије заседа у Шкроботки и поново рањавања војника и старешина, наредио сам командир чете да окрене чету и врати до Белајских поља и продужи пробој долином Коране ка Ладвењаку-Селишту и Доњи Велемерић-викенд насеље Малић.

Чета је успела да се консолидује избије на нови правац и до пада мрака избије у село Ладвењак, где је организовала одбрану према Мартиншћу и ту дочекала зору. Иза 3. тч кретала се 1. тч, затим

позадински део, мб чета и све остале јединице које су напустиле касарну.

На зачељу је био 2.окб са људством из Куманова у улози заштитнице. У току ноћи смо све рањене и погинуле пребацили преко реке Коране чамцима на десну обалу и у Војнић.

У раним јутарњим часовима 6. новембра наредио сам командир 2. тч да обезбеди мостобран и изврши прихват главнине колоне која наступа из правца Ладвењака ка постављеном понтонском мосту. Првој и Трећој тенковској чети наредио сам да наставе пробој ка селу Доњи Велемерић и месту прелаза - викенд насеље Малић. Непријатељске снаге које су биле размештене на Шкроботки и Мартиншћу су се уплашиле да ће мо их опколити, па су главом без обзира напустиле положаје у паници ка Дугој Реси. Остале су слабије снаге у Доњи Велемерић које су биле везане за 2. тенковску чету. Око десет часова отпочео је прелаз преко понтонског моста.

Посебно је било занимљиво како ће прећи тенк са уређајем за разминирање који је изгубио у пробоју десну секцију, али је на сву срећу и уметност командира и возача и то успешно изведено.

Прецизна артиљерија

Батаљон је успешно одмаршевао до Војнића, где се привремено ради попуне и одмора сместио у фабрици паркета. У току пробоја огромну подршку нам је пружила бригадна артиљеријска група девет и 492. артиљеријска бригада. Веома значајно је било што су артиљеријске јединице са линије раздвајања могле артиљеријском ватром да подрже пробој оклопних батаљона. На сваки мој захтев одговарали су брзом и прецизном ватром, што је омогућило да се брзо напусти касарна без већих губитака и да 2. тенковска чета брзо и безбедно избије на реку Корану. Због јаке ватре, трећег дана пробоја устахе на Шкроботки и Мартиншћу напустили су своје утврђене положаје.

У међувремену 492. артбр је у току ноћи 5/6. новембра открила довођење свежих снага устаха из правца Загреба, ради спречавања пробоја из касарне и дејством вишецевних бацача ракета, по аутопуту спречила њихово увођење у борбу. Оклопни батаљон из Кумановске бригаде је имао велике губитке у заштитници, али је два дана успешно бранио касарну и спречио напад на снаге у пробоју.

Током пробоја погинуло је 11 војника и старешина, а њих 33 је рањено. Према хрватским подацима 32 погинула и 31 рањен.

На слободну територију је из Логоришта је извучено: 25 тенкова Т-55, 10 тенкова Т-34, један тенк за извлачење, један тенк носач моста, један командни оклопни транспортер пливајући бтр 50пу, 20 камиона ТАМ-150, један камион ТАМ-110, 23 камиона ТАМ 5000, шест оклопних возила ПОЛО М-83, шест топова Т-12 100 мм једно санитетско возило и један цип АР-55“. наводи Гергар.

Батаљон је и поред великих тешкоћа од формирања до пробоја успешно извршио задатак. Вероватно је једина јединица која је успела под борбом да изађе из опкољене касарне, сачува људство и већи део технике уз минималне људске губитке. Неко каже да је у току пробоја могло више да се више МТС, горива и технике. Наравно да је могло, али је за то требало обезбедити више људи, а подразумевало је и веће ангажовање команде ОГ-1 Коргун. Након два дана проведених у Војнићу извршена је предаја материјално-техничких средстава и тенкова другим јединицама, обављена попуна горивом, мазивом и муницијом. Из састава батаљона предато је: 10 тенкова Т-34, 6 комада система поло М-83 и шест топова Т-12 и 23 м/в. Батаљон је преформиран у две тенковске чете, моторизовану чету, одељење везе и позадински вод.

Хрвати били затечени акцијом

Хрватске снаге које су блокирале касарну Лојоришти, 110. и 137. Бригада ЗНГ, заједно са командом у Карловцу и Дугој Реси нису ни слутиле шта им се спрема. Како су они касније обзнанили, акција је изведена под необјашњивим околностима. Никако им није јасно како нису могли да примете активности према касарни и у самој касарни, а имали су опрему за прислушкивање веза које су се одвијале између касарне Лојоришти, команде Оперативне групе број један Коргун и посебно са 9. мтбр, чак су и знали који се тајни називи на кога односе. Барем они тако тврде, а слушали су све поруке које су се данима одвијале. Међутим постоји објашњење да су они све то сазнали када се операција завршила и да би умирили савест све то реконструисали, посебно што су дошли у посед појединих докумената дошле 9.мтбр.

У крајњем ако су и поседовали све поруке које су ухватили прислушкивањем и нису их могли повезати и протумачити, онда је то војничко незнање и неспособност њихових старешина. Ова констатација се документује из њихових изјава да не могу да замисле да су у касарну убачени сви ти возачи тенкова, моторних возила, стрелци, акумулатори, киселина и да су сви они живели и радили у касарни одређени период, а да они нису то открили.

Посебно је занимљиво да су они сумњали да се нешто дешава у касарни, да су чак и планирали да изврше и масован напад на касарну, незнајући да је у Лојоришти дошло 450 војника.

Мудрост је и довитљивост команданта оклопног батаљона потпуковника Гергара и његове команде која је све то извела

пред носем усташа које су наводно стално, са околних брда, осматрали касарну. У том окружењу Команда Оклопног батаљона је формирала два батаљона, чете и водове са старешинама и војницима, свима одредила формацијска места, обучила војнике и старешине, одржала морал без воде хране и хигијенских услова, преко реке Коране одржавала везу са командом 9. мтбр без иједног изгубљеног војника. Припремила возаче и возила за извлачење средстава из касарне.

Поред тога пристигло је људство и тенковске посаде из Куманова и формиран оклопни батаљон од две тенковске чете са тенковима Т-34 и једном моторизованом четом.

Посебно треба истаћи умешност, организованост и стручност позадине 9. мтбр која је сва средства потребна за активирање ова два оклопна батаљона пренела кроз минска поља, ноћу, у гуменим чамцима.

Умешност командовања

За једну ноћ било је потребно у касарну *Лојоришће* пренети 128 акумулатора за тенкове Т-34 тежине 35 кг по акумулатору, 1.000 литара киселине у пластичним бурићима од по 50 литара.

Умешност у командовању и парирању поступака је изненадио непријатељске саставе и паралисао било какву организовану одбрану или спречавање пробоја оклопних батаљона и осталих јединица.

Из њихових објављених текстова произилази да се отпор сводио на групе и заседе које су биле постављене за блокаду касарне. Из свега се не види нека компактна јединица, организована да дејствује на том простору. Вероватно их је изненадио излазак и пробој батаљона на четири правца. Евидентно је да нису ни знали, а ни слутили да у касарни постоји тако организована јединица.

Поред 110. бригаде ЗНГ из Карловца у чијој се зони одговорности налазило *Лојоришће*, одмах у непосредном додиру налазиле су се јединице 137. бригаде ЗНГ из Дуге Ресе. Да је пробој почео нико није обавестио кризни штаб у Дугој Реси. Ако су и нешто чули, правили су се да нису ништа знали. Појавом тенкова у њиховој зони одговорности тек онда су реаговали. Из тога се види да координација или нешто друго није функционисало између штабова Карловца и Дуге Ресе. Након завршетка акције и пробоја оба оклопна батаљона и преласка преко реке Коране, настали су проблеми у јединицама 110. и 137. Бригаде ЗНГ.

Након завршетка борби сви су тражили одговорност за погинуле, у обе јединице их је било 32 мртвих и 31 рањених, а сви пропусти приписани су команданту 137. бригаде мајору Недељку Катушину, а његови борци и остали мештани су му претили смрћу, тако да је он већ 6. новембра побегао из Дуге Ресе преко Карловца у Загреб.

У написима о покретању одговорности на локалном нивоу, износиле су се разне варијанте догађаја. Реакција старешина и војника хрватских снага су указивале да су били убеђени да ће се касарна *Лојоришће* предати, а они доћи до вредног плена.

Да би оправдао себе, мајор Катушина, који се већ налазио на дужности коман-

Ошћећени шенк који је имао улогу у одбрани касарне

данта 140. бригаде, негде у Славонији, написао је брошуру која је штампана у 5.000 примерака. Он на свој начин објашњава догађаје и правда себе и 137. бригаду. Брошура је 1992. године подељена на подручју Карловца и Дуге Ресе.

После рата написана је монографија о 110. бригади у којој се поново оптужује мајор Катушина за пропусте у командовању 137. бригадом. О случају *Лојоришће* мајор Недељко Катушина пише 2005. године чланак у часопису „Свјетлост“ Матице Хрватске, а књигу 2008. Године. У тим тректовима побија наводе из Монографије 110. бригаде и правда своје командовање.

Командантска замена теза

Колико је ова акција оптеретила хрватску страну јасно је и по томе да је 2010. године организован округли сто на којем су учествују сви актери догађања, али после свих опречних излагања нису дошли до закључка како се то могло догодити? Спорно је било ко је како реаговао и да ли је морало да дође до толиких жртава.

Њихов општи закључак, Команданти 110. и 137. Бригаде једино су се сложили да је то „сјајна побједа“ Хрватске војске. Стално се питају зашто је ЈНА извршила пробој, када је било на нивоу државног руководства договорено да се касарне евакуишу мирним путем, а истовремено истичу да је тога 4. новембра (када је почео пробој) присиљено складиште Јемадол да им се преда и да су 3. новембра (вече пред пробој) наредили специјалној јединици војне полиције „Трн“ да нападне и заузме касарну *Лојоришће*.

То доказује да нису знали ко се налази у касарни. Командир јединице „Трн“ је одбио да изврши наређење зато што му је издат задатак са кратким роком. Правилно је поступио, иначе би наишао јединице спремне за одбрану и претрпио би значајне губитке.

Најдаље је отишао мајор Катушин у свом „стратегијском“ разматрању. Тако је у својој књизи написао „стратегијске закључке“: да је то једина тенковска битка после Вуковара у којој је Хрватска војска „победила“; да је то једини случај пробоја из касарне који је Хрватска војска добила и да је то један од првих по-

раза таквог здруженог састава ЈНА; да је својим дејствима Хрватска војска осујетила намеру ЈНА да Хрватску пресече на два дела и избије на границу Словеније (наводно је то био задатак оклопних батаљона у пробоју); да је Хрватска војска осујетила стварање мостобрана са леве обале Коране; да ЈНА више никада није прешла Корану; да је то пресудно утицало на одбрану Карловачко-кордунског ратишта, да је успостављена коначна линија раздвајања, и да је остварена коначна премоћ Хрватске војске над ЈНА.

Коментар на ову гомилу глупости није потребан, али је сигурно да им је пробој из касарне *Лојоришће* остао као болна успомена неспособности.

Поклопили маршевску колону

Они не наводе да су снаге које су кренуле из Загреба, дејством вишецевних бацача ракета, поклопљене ватром на аутопуту између Загреба и Карловца, те да нису могле ни да дођу на одредиште. Ангажована је и спортска чета из Загреба, која осим пушке није знала да рукује другим наоружањем, па су њени припадници због страха напустили положај.

На крају су признали да су имали 32 мртвих и 31 рањених. Појединци признају и да је то једина касарна ЈНА у Хрватској која се пробила борбом из блокаде и изнела већи део борбене технике и материјално-техничких средстава.

Хрватски бојовници признају да су покушали да изнесу опрему и убојна средства из касарне, наводно су доста и изнели, али да их је дејство артиљерије и авијације спречавало у томе, те да су на крају одустали од тога. Доста опреме је и остало која је у гранатирању и пожару који је захватио целу касарну, уништена, већина борбених средстава је била неисправна или оштећена.

Анализа је показала да је услед дејства артиљерије по касарни дошло до разарања резервоара горива и разливања горива по кругу. Припадници непријатељских снага су покушали чак да гасе пожар у касарни, али су спречени артиљеријском ватром, тако да је *Лојоришће* готово у потпуности изгорело.

Приредио Љубомир Рељановић

Тешке командантске одлуке

ПИЛОТИ ОСТАЛИ УЗ СВОЈЕ АВИОНЕ

Пуковник Гвозден Урошевић: „Да одемо даље од авиона, ван Космета, па била би то страшна брука. Оставите нас у објекту, преживећемо, издржаће наш Рудник. И додао: Треба да знате и ово, у разговору са људима скоро стопостотно су за то да се остане у објекту, уз авионе“.

Аеродром Приштина, већ од првог дана агресије био је изложен немилосрдним дејствима. На објекте аеродрома у току рата извршено је 47 напада, ватрено дејствовано 292 пута, при чему је употребљено око 600 тона убојног терета. Већ у самом почетку агресије уништени су сви стамбени објекти, радионице, складишта и друго. Остао је неуништен, али са знатним оштећењима улаза - излаза, објекат „Рудник“. То је подземни објекат, испод Голеша, са два улаза-излаза, намењен за заштиту авиона 83. ловачког авијацијског пука, који је базирао на аеродрому. Због уништења бјеката на аеродрому, људство 83. ловачког авијацијског пука је свој заклон и заштиту нашло у објекту „Рудник“, поред својих авиона.

Тако се у објекту „Рудник“ нашло двадесетак авиона типа МиГ-21 са убојним средствима и припадајуће људство: пилоти и ваздухопловноте-хнички састав. Објекат је био изложен даноноћном бомбардовању. Агресор је знао ко се налази у објекту и имао је чврсту намеру, да са уништењем објекта, уништи око 20 авиона и 100 до 130 људи.

Требало је одлучити, шта и како радити? Као и сви моји сарадници био сам врло забринут. Деси ли се пробијање објекта, то би била национална катастрофа за коју би био одговоран командни састав РВ и ПВО, а пре свих, наравно, командант РВ и ПВО.

Средином априла командант Корпуса ПВО генерал-потпуковник Бранислав Пе-

Пише:
**Спасоје
Смиљанић,**

тровић, коме је 83. ловачки авијацијски пук био непосредно потчињен, предложио је да оде на Косову и Метохију (КиМ), да обиђе јединице РВ и ПВО у ширем рејону аеродрома и посебно да сагледа стање објекта „Рудник“.

Маневар на два аеродрома

С тим сам се сагласио. По повратку, генерал Петровић је информисао и предложио да се у извесном смислу релаксира стање у објекту, маневром авиона на аеродроме Ниш, Поникве и Сјеница. Сложио сам се са предлогом, и убрзо је извршен маневар 4 авиона МиГ-21 на аеродром Сјеницу и 2 авиона на аеродром Ниш, сигурно са припадајућим људством.

Предлог генерала је прихваћен, маневар је извршен, али проблем тиме није био решен. Дејства авијације НАТО по објекту „Рудник“ врше се из дана у дан све јаче и јаче. Све нас притискала је стрепња. Ако се деси, боље да не постојимо!

Кулминација стрепње и неизвесности је настала 27. априла када сам добио извештај да је од 02:50 до 02:55 сати са четири велика пројектила извршено дејство по објекту „Рудник“ и да је пробијен заштитни лук на северном улазу у објекат и зарушен улаз. Рупа изнад улаза пречника 12-15 метара. На улазу 400-450 кубних метара бетона. Улаз и излаз могућ само за људство.

Црне мисли су ми поново прошле кроз главу. Није било друге, а било је потребно, одлучио сам и отишао на КиМ да обиђем људе, пре свега оне у објекту „Рудник“. Стање, боље речено вандалско разарање и рушење које сам затекао на аеродрому Приштина, превазишло је и оно што сам као војник и генерал могао и замислити.

Све, дословно све, потпуно порушено и разорено, ниједног грађевинског објекта нема, кратери од бомби свуда окол. Наглас сам узвикнуо: Па да ли је могуће! Моји пратиоци су са неверицом гледали и ћутали.

Аеродром „Велика Слатина“, по селу Велика Слатина. Гарнизон „Врело“, по селу Врело, које је фактички било саставни део гарнизона. Некада када сам дошао (1972. године) у тај гарнизон између села и војних објеката није било чак ни оградe. За 15 година колико сам провео на КиМ, скоро половину од тог времена провео сам на аеродрому и гарнизону „Врело“. Познавао сам сваки кутак, сваки пролаз, путић и путељак, многе људе из села Врело. Сада не познајем ништа, питам се где се то налазим? Где су људи из села Врело? Нема никога, баш никога.

Објекат „Рудник“, на прилазу и претпољима права рушевина, ужасавајући осећај. Иза великих и дебелих челичних врата, сачекао ме је командант 83. ловачког авијацијског пука, пуковник-пилот Гвозден Урошевић. Знамо се дуго. Када је он крајем седамдесетих година, као млад потпоручник дошао на аеродром, да службује у нашем пуку, ја сам већ био мајор. Другарски смо се поздравили. Гвозден, младачког изгледа, вижљаст, и сада као и

Подземни
објекат
аеродрома
у Приштини

Данас је
аеродром
Слатина
у рукама
међународних
снага

У Краљеву обележен Дан примирја у Првом светском рату

СЕЋАЊЕ НА ПОГИНУЛЕ У ВЕЛИКОМ РАТУ

У 11 сати, 11. 11. 1918. године Царска Немачка је, пред силама Велике антанте, близу Париза у командном железничком вагону Маршала Фердинанда Фоша, потписала капитулацију као чин примирја, чиме је окончан Први светски рат. Народ је овај рат назвао Велики рат, у који су одлазили сви који су били способни да бране Србију. Из Краљева и подручја Жичког среза у рат је отишло више од 5.000 војника.

Србија је 2012. године овај дан је прогласила за државни празник, како би се на најбољи начин сачувала успомена и одало признање свима који су своје животе изгубили у овом рату.

У част обележавања 100 година од завршетка Великог рата, град Краљево је у селу Рођевићи, на брду Врановац, на планини Чемерно изградио војничку спомен-капелу, јер је баш на том брду погинуло 105 бораца војске Краљевине Србије из Другог ужичког одреда. Та битка је била од највећег значаја за обезбеђење успешног повлачења српске војске према Албанији и Црној Гори. У изградњи капеле, мермерног крста и спомен-плоче велики допринос су дале наше колеге и чланови УВПС: Радоје Томашевић као председник Одбора за обележавање сто година од завршетка Првог светског рата и изградњу војничке спомен-капеле и Раде Вукосављевић као члан Одбора за истраживачку делатност.

Тада је уведена пракса да се Дан примирја обележава управо на овом месту. Ове године се, из техничких разлога везаних за пут, морало одустати од одласка на брдо Врановац. Није постојало боље место за замену од градског парка у коме се налази духовни центар „Свети владика Николај Велимировић“. Ту је постављено и 14 камених споменика-крајпуташа које је купио и обновио Завод за заштиту споменика културе са разних места, како би се спасли од пропадања. Крајпуташу су иначе подизани после балканских и Првог светског рата јер су породице сматрале да душе њихових најмилијих, чија тела су остала на непознатим местима и никада нису пронађена, почивају управо у камену. Текстови урезани на њима су пуни бола и туге

за њиховим најмилијим, али истовремено и поноса што су своје животе дали за слободу и част своје отаџбине. Споменици су постављани покрај путева како би људи који њима пролазе прочитали имена и помолили се богу за њихове душе. У савремено доба највећи број људи, поготово млађих, ће управо у парку имати прилике да те крајпуташе виде, јер путевима где су раније били све мање људи пролази.

Уз тактове „Посмртног марша“ у извођењу Ватрогасног оркестра „27. септембар“, цвеће и венце уз крајпуташе су положили представници града Краљева, Рашког управног округа, 2. бригаде КоВ, Полицијске управе Краљево, борачких и других удружења и организација.

Свештеници Епархије жичке, протојереј-ставрофор Љубинко Костић архијерејски заменик епископа жичког и јереј Владимир Јовановић одржали су помен људима из краљевачког краја који су током Првог светског рата уткали своје животе у слободу отаџбине.

На платоу испред Духовног центра окупљенима се обратио градоначелник Краљева др Предраг Терзић који је истакао значај обележавања овог датума и сећања на славну историју, али и важност да у садашње време јачамо наше одбрамбене снаге како бисмо спречили поновно угрожавање наше безбедности и независности.

Историчар Народног музеја Краљево Немања Трифуновић је укратко подсетио каква је то рат био, колика је страдања претрпела Србија, са освртом на страдање Краљева и околине. Овако сажето излагање би могло бити пример свим основним и средњим школама у Србији како на најбољи начин разумети историјске догађаје и у ученичким пробудити интересовање за славну историју наших предака. Значајно је истаћи и какве је тешке последице рат оставио на каснији живот и историју нашег народа и државе Србије.

Српска војска је у Великом рату учествовала од првог до последњег дана. Она је 1914. године, иако ослабљена и исцрпљена у балканским ратовима, остварила прве победе у Великом рату над надмоћном

увер, сувоњав, исто као пре, само сада, учинило ми се, нешто је блеђи. Оћутао сам и помислио, па добро је и жив, шта му све виси над главом и које га бриге море.

Обишли смо све. Водио ме је командант Гвозден. Приличи му име, ситуацију у којој се налази само гвозден човек може да поднесе и издржи.

Објашњавао, показивао и опет објашњавао. Срео сам се са старешинама – авиотехничарима и другима са којима сам заједно 1972. године дошао на аеродром „Велика Слатина“, командантима других јединица, али, решење, какво је решење за Гвоздена, за његове људе и авионе?

Сели смо Гвозден и ја да о решењу разговарамо. Шта да радимо, шта предложеш? Мало је оћутао и рекао: Генерале! Авионе из објекта за сада не можемо да извучемо, зато што су прилазне стазе објекту врло оштећене, видели сте то и сами, а видели сте да је и северни улаз у објекат зарушен. Ако изведемо људе из објекта, не знам где ћемо са њима. Било где да их сместимо у рејону аеродрома, Шиптари ће нас напасти. У таквој ситуацији нисам сигуран да нећемо далеко брже изгубити 83. ловачки авиацијски пук. Да одемо даље од авиона, ван Космета, па била би то страшна брука. Оставите нас у објекту, преживећемо, издржаће нас „Рудник.“ И додао: Треба да знате и ово, у разговору са људима скоро стопостотно су за то да се остане у објекту, уз авионе.

Нисам више размишљао, одлучио сам и своју одлуку саопштио команданту 83. ловачког авиацијског пука: Гвоздене, остајете у објекту. Одлуку сам донео и саопштио, али бриге нисам решио. И даље сам стрепео и бринуо, шта ће бити ако бомбе пробију објекат. А знао сам шта ће бити.

Смотра пука који се гаси

Издржао је наш „Рудник“. Преживео је Гвозден и његови људи. Полетео је командант 83. ловачког авиацијског пука пуковник, пилот Гвозден Урошевић 12. јуна 1999. године у поподневним сатима са својих 11 МиГ-ова-21 и 2 „Утве“-53 и слетео на аеродром Батајницу.

Дочекао сам их, заједно са командантима корпуса, генералом Петровићем и генералом Масићем на аеродрому. Када су грађани Нове Пазове видели наше авионе да долазе на слетање, настало је право одушевљење.

Одушевљење код нашег народа, али и код наших пријатеља. Посматрајући на француској телевизији полетање наших МиГ-ова са аеродрома Приштина, француски ваздухопловни генерал Пјер Галоа је узвикнуо:

Па шта је НАТО радио у Југославији?!

На аеродрому Батајница, извршио сам смотру састава 204. и 83. ловачког авиацијског пука и пред стројем јединица саопштио одлуку: Од данас 83. ловачки авиацијски пук улази у састав 204. ловачког авиацијског пука. Формацијско-организацијска структура 83. лап се гаси.

Аустроугрском војском у славним биткама на Церу и Колубари.

Наредне 1915. је уследила офанзива после које су се српска војска, врховна команда и влада повукли преко Албаније у Грчку, односно на Крф и на тај начин спасли војску од потпуног уништења. Савезници више нису рачунали на српску војску. Било је чак и размишљања да се тај део фронта угаси. Успешан и брз опоравак, реорганизација војске и велики број добровољаца из целог света довео је до формирања Солунског фронта. Две године су се водиле рововске борбе без померања линије фронта. Из тог периода потиче и велико пријатељство између српског и грчког народа које постоји и дан-данас.

У септембру 1918. године десило се оно што су српски војници дуго чекали - кренуло се у пробој Солунског фронта. Уследила је незадржива офанзива односно повратак српских војника у отаџбину. Српски пешадинци су под борбом напредовали брже од француских коњаника. Један за другим ослобађани су градови и цела територија Србије. На тај начин Србија је дала велики допринос победи савезника односно силе Антанте у Првом светском рату.

Демографски колапс је свакако највећа штета коју је Србија претрпела: више од 400.000 погинулих војника, скоро 850.000 погинулих цивила и више од 500.000 инвалида, што је више од једне трећине целокупне популације. Губици у броју новорођене деце се могу само наслутити јер су међу погинулима у највећем броју били млађи људи, који су тек требали да доносе нове животе.

У краћем културно-уметничком програму „Душа у камену“, који је тако назван управо по крајпуташима, учествовали су глумци Краљевачког позоришта Зоран Церовина и Миломир Недељковић, као и вокални солиста, професорка Музичке школе „Стеван Мокрањац“ Драгана Манојловић.

Да ли ћемо и идуће године обележавања Дана примирја у 1. светском рату имати на овом месту или на брду Врановац, зависи пре свега од Градске управе и људи који се баве овим питањем, као и апсолутно ништа не мења. Битно је да се што већи број људи, првенствено младих, укључи у овакве активности. Градски одбор УВПС Краљево ће свакако бити укључен, као и у све друге важне догађаје на територији града.

Јован Симић

Поводом Дана примирја

ДА ИСТИНА НЕ ПОТАМНИ

Делегација СО Брус, поводом Дана примирја, положила је венце на Споменик погинулим за веру и отаџбину. Тај споменик подигнут је у цркви Свети Врачи у Јанковој клисури 2017. године, у склопу обележавања трагедије из Великог рата. То обележје подигнуто је као народно сећање на жртве јунака и Топличког устанка. Имена тих жртава, 85 јунака, уклесана су на спомен-плочи.

Топлички устанак је са селом Разбојна повезан због одмазде Аустроугарске војске и због помагања устаницима. Село Разбојна спаљено је потпуно, а становништво протерано на шест месеци из својих домова и одвођењем свих мушкараца у заробљеништво. Било је то у марту месецу 1917. године. На споменик је постављена и плоча „Да се не заборави злочин“ са побројаним цивилним, војнополицијским и материјалним жртвама НАТО злочинаца 1999. године.

Споменик завређује пажњу као идејни и културолошки објекат израђен од материјала из месне средине са наглашене три целине у простору порте цркве. Прати филозофију светог тројства, израђен од наглашених кругова, воденичких каменова који су много година служили стварном животу. Синфонија кругова, рађање, живљење и умирање може и обрнутим редоследом.

На славолуку је уписано „Гинулим за веру и отаџбину“. Употребљен је трајни глагол „гинулим“ не само као посвета изгинулима. Посвећен је свима што су вођени Косовским заветом гинули и свима који ће гинути у рату и у миру.

На славолуку уклесано је поред историјских година, крупним слома „Ој Србијо... Песма над песмама, али као пркос (инат) све чешће коришћењем и измишљањем појму Западни Балкан. Незаобилазан је и православни крст као наша духовна вертикала.

Ветеранске, патриотске, борачке и друге делегације из општине Брус искористиле су прилику да разговарају о трајнијем програму и датуму сећања на историју овог места и идејом да са СО Блаце сачине заједнички програм будућег обележавања историје овог краја.

С. Вукојевић

Телефонска седница МОд „Бежанијска коса“

НОВО ПЛАНИРАЊЕ РАДА

У складу са досадашњом праксом, а на основу закључака донетих на десетој седници Општинског одбора УВПС Нови Београд и одлука које се односе на начин регулисања односно организовања и реализације седница годишњих и изборних скупштина у месним организацијама, председник Месног одбора УВПС „Бежанијска коса“ Милан Калчић одржао је 1. новембра

седницу телефонским путем са члановима Месног одбора и појединачно им пренео следеће:

(1.) Имајући у виду неповољну и непредвидиву пандемијску ситуацију, седнице годишње и изборне Скупштине, укључујући и обележавања 24. годишњице УВПС Месног одбора „Бежанијска коса“ предлаже се да се истовремено планирају, организују и реализују током јануара и фебруара следеће године.

(2.) Извештај о раду Месног одбора за период 2020-2021. године, као и детаље око евентуалног избора нових кандидата за функције у Главном, Општинском и месним одборима, благовремено ће припремити председник МОд, уз додатно уважавање и прихва-

тање предлога и мишљења других чланова.

(3) Записници са одржаних седница као и поједине информације биће као и до сада достављани Општинском одбору УВПС Нови Београд и листу „Војни ветеран“ ради објављивања.

Чланови Месног одбора и представник у Главном одбору УВПС Коста Новаковић и неколико чланова из месне организације су предлоге у целости прихватили. Пренета су им опширна објашњења председника, на основу којих су дали пуну подршку будућим активностима којима ће кроз прецизирање и тежишне задатке у 2022. години бити упознато чланство.

М. К.

Језик наш насушни

ДРАКОНСКЕ
КАЗНЕ

Израз *драконска казна* (чешће у множини: драконске казне) веома је стар. Везује се за име атинског законодавца Дракона, који је према предању, живео у VII веку пре нове ере. Он је 621. године п.н.е. кодификовао низ закона који су се одликовали изузетном строгошћу. Говорило се да су „крвљу писани“, јер су готово за сваки преступ предвиђали смртну казну. Заstraшујућој строгости и нечовечности тих закона још су више допринесли припадници високог аристократског слоја робовласника произвољним тумачењем њихових издавања.

Стотину година касније Драконове законе укунуо је познати атински политичар и законодавац, један од седам грчких му-

драца – Солон (630-560). Са тим је у Грчкој престало изрицање неодмерених и драстичних казни. Ипак, оне су остале запамћене за сва времена, заједно са Драконовим именом у изразу којим се означавају претерано строге законске санкције, које нису у сразмерне учињеном (не)делу.

Нажалост, драконских казни било је и после Дракона. Могло би се рећи да су многе одредбе познатог Душановог закона из XIV века, биле драконске. Посебно оне којима су несретним виновницима одсецали руке, „урезивали језик“, „смудили браде“ и сл.

Ипак, по строгости и суровости Дракон је остао без премца у историји цивилизованог света, о чему сведочи и сам придев *драконски* који, у свим комбинацијама, значи: „претерано строг, неумољив, свиреп“. Тако се онда, поред драконске казне, говори данас и *драконски закони*, *драконске мере*, *драконски поступци* итд.

Признање војном пензионеру
Лабуду Лончару

ГРАМАТА КЊАЗА МИЛОША

Војном ветерану, часном официру, борцу, патриоти, командиру јединица веза, ових дана пристигло је признање „Грамата књаза Милоша“, коју је доделило Министарство културе Србије и Удружење књижевника Србије за допринос српској књижевности за 2020. годину.

Лабуд Лончар рођен је 1964. године у Беранама, где је и завршио основно школовање. Љубав према униформи и часној војничкој професији била је пресудна да упише и заврши Војну академију, смер везе, а по завршетку отпочиње руковођење и командовање јединицама везе у ЈНА.

Лабуд, пјесник, прозни писац, колумниста, отпочео је писање поезије и прозе у раној младости, а томе се посебно се посветио по одласку у пензију.

Његови вриједни чланци заступљени су у бројним зборницима Удружења војних пензионера Црне Горе. У рату на кољенима је записивао важне догађаје. Ратни дневник је пун одлука и наређења. Док је ово биљежио стално је брижио како да обезбједи сигурну и поуздану везу међу ратним јединицама распоређених на положајима.

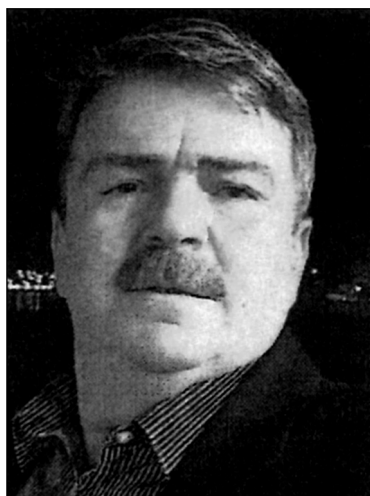
Осјећао сталну потребу да путем писане ријечи што више зближи пјеснике Србије и Црне Горе и да се очува ћирилица.

На такмичењу Асоцијације војних пензионера Европе и Азије за најлепшу аматерску фотографију у Москви заузео је треће мјесто и добио је вриједно признање.

Лабуд је организатор многих културних манифестација и промоција у Бару. Оснивач је и председник Удружење књижевних стваралаца и уметника „Неказано“ из Бара. Заступљен је у око 30 домаћих и страних антологија и зборника, гдје на посебан сликовити начин исказује ратне догађаје.

Објавио је и четири књиге поезије: „Рађање сузе“, „Остављања“, „На полеђини сна“, „Ако прећутим пјесму“, а написао је и књигу кратких углавном ратних прича „Свако остави свој траг“

Радивоје Здравковић

In memoriam
Стеван Стојановић
(1936-2021)

КАПА ДОЛЕ ЉУДИНИ

Када људи одлазе са овог света, њихов одлазак изазива тугу и бол код његових најближих и поштовање оних који су га познавали. Али мало је људи који су својим животом, својим радом и својим оптимизмом, кроз цео свој животни век заслужили да им се на самртном одру поклоне и они који су га познавали и они који су само чули за њих. Међу таквим, малобројним, скромним, доброћудним и племенитим био је наш Стеван.

Пет дана након свог 85-ог рођендана (11. новембра) преминуо је Стеван Стојановић, пензионисани заставник прве класе, члан УВП, члан СУБНОР-а, члан Савеза извиђача. Пре свега тога био је супруг своје Косаре, отац Биљане и Весне деда петоро унучади, прадеда шесторо праунучади. Да му није понестало снаге, за два месеца би био и чукундеда.

Рођен је 6. новембра 1936. године у селу Дреновац код Житорађе. Године 1952. одлази у Инжињеријско-хемијску подофицирску школу у Карловцу и успешно завршава школовање 1954. године, а службу у војсци обавља у гарнизонима Карловац, Краљево, Обреновац, Свилајнац и Шабац.

У току службе уз редовна усавршавања завршио је и падобрански курс и скоковима са плавих висина стекао значку летача и падобранаца. Обављао је командирске и административне дужности и био учесник међународне мисије Организације Уједињених Нација у Египту.

Одласком у пензију одабрао је да живи у Шапцу, посветивши се својој породици и бројним активностима у оквиру организација чији је био активан члан. Своје деценије и старост носио је на својим плећима тако радосно и лако, као што дечак носи своју младост. Сејао је око себе доброту и племенитост живота, неисцрпно и бескрајно, верујући да доброта отвара сва врата овог света и премешта најдубље провалије међу људима.

У УВПС је био члан Градског Одбора у четири мадата и два мадата секретар, био је члан Градског одбора СУБОР-а града Шапца. Као активни члан Савеза извиђача Србије дао је велики допринос у васпитавању младих генерација.

Сарађивао је са *Гласом Подриња* и био дописник листа *Војни Ветеран*, а посебна страст му је била фотографија. Шапчани ће дуго памтити чика Стеву, на његовом бициклу. Својим фотоапаратом и текстовима овековечио је бројне спортске и друштвене догађаје.

Од њега смо и ми млађи научили пуно тога и поносимо смо што је био део нас. Био је део нашег строја достојанствено какав је био и у животу, дајући друштву и више него што су прилике и услови дозвољавали.

Стевина породица може да буду поносна на свог оца, деда, прадеда, рођака и пријатеља. Ми његове колеге, као и многи други, нећемо га заборавити. Сећаћемо се Стевиног в ведрога духа и доброту којом је пленио људе.

Ужичка Република и Битка на Кадињачи

ТАМО ГДЕ ЈЕ ПОГИНУО
БАТАЉОН ЦЕО

Да би што брже сломили отпор бранилаца на Кадињачи, Немци су упутили обухватне колоне јачине два батаљона. После једночасовне снажне артиљеријске припреме у таласима су нападали положаје бранилаца Кадињаче. Одбијено је више њихових јуриша и довела се борба прса у прса. У борби вођеној до поподнева браниоци Кадињаче нису дозволили непријатељу да продре у Ужице.

У духу директива Централног комитета КПЈ и Главног штаба НОПО Југославије од 4. јула 1941. о преласку на општи народни устанак, партизански одреди у Србији су почели да нападају фашистичког окупатора и домаће издајнике. Главно жариште представљале су западна Србија и Шумадија где је оружани устанак имао најшире размере. ЦК КПЈ и ГШ НОПО Југославије, који су тада из Београда руководили устанком у целој земљи још у јулу 1941. су израдили план за повезивање мањих и стварање веће слободне територије у западној Србији.

После тромесечних успешних борби, до почетка октобра 1941, биле су ослобођене готово цела западна Србија, долина р. Западне Мораве узводно од Крушевца, већи део Шумадије и долина р. Ибра од Краљева до близу Косовске Митровице. На тој ослобођеној области окупатор је једино држао изоловане јаче гарнизоне у Краљеву, Ваљеву, Шапцу, Крагујевцу и Тополи. Прва слободна територија, очишћена од немачких окупатора и квислинга, тада се протезала на западу до р. Дрине, на северу до р. Саве, на истоку до р. Велике Мораве и на југу до р. Западне Мораве и р. Увца. Обухватала је јединствено географско подручје од око 15.000 км² са близу 1.000.000 становника. На њој су се налазили значајни центри, као што су: Ужице, Пожега, Чачак, Горњи Милановац, Бајина Башта, Крупан и др. Од посебног значаја, као политички и привредни центри, били су Ужице и Чачак. Повезана је била са слободним територијама јужне и источне Србије, источне Босне, Санџака и Црне Горе. После преласка Политбироа ЦК КПЈ и ГШ НОПО Југославије, врховног команданта Ј. Б. Тита и других највиших органа НОП из Београда у рејон Крупња, а затим у Ужице постала је база за руковођење и развијање оружаног устанка не само у Србији, већ и у Санџаку, Црној Гори и Босни, а преко њих и у осталим крајевима Југославије.

„Ова слободна територија, позната под именом Ужичка Република, постојала је 67 дана (од 24. септембра до 29. XI 1941). читаву ту слободну територију звали су Ужичка Република... Ту су народна власт и револуционарна војска расле, ту су партизански одреди били не обична група партизана,

Формирање Радничког партизанског одреда

него лијепо војнички обучени батаљони, чете, водови... Људи су почели добијати вјеру, да су се после оног краха старе Југославије ипак нашле снаге које су биле дотле латентне, а које брзо расту. То је имало огроман значај (Тито). Имало је веома велики значај како за почетак оружаног устанка тако и за његов даљи успешан развој. На њој су слободним, демократским путем, изабрани органи нове народноослободилачке власти: месни, сеоски, градски, срески и окружни народноослободилачки одбори. Нарочито интензиван рад на избору НОО био је у септембру и октобру 1941. Главни НОО Србије, као највиши орган власти народа у Србији, формиран је 17. XI 1941. у Ужицу. Народноослободилачки одбори су помагали оружану борбу, вршили добровољну мобилизацију људства за НОПО, прикупљали храну и решавали друге важне задатке за НОП и становништво на ослобођеној територији. Доносили су и важне одлуке и уредбе. Они су били први зачеци једне суштински сасвим нове револуционарне самоуправне власти. Упорна борба за јачање политичког јединства маса у борби против окупатора и домаћих издајника вођена је и кроз формиране организације народноослободилачког фронта (ННОФ).

Све за фронт

У Ужичкој Републици, која је била организована у служби фронту и на реализацији револуционарне линије КПЈ и представљала прву добро организовану државу у малом, живело се и радило са паролом Сви на фронт — све за фронт. Обновљена је ратом уништена индустријска производња. Од нарочитог значаја је била производња пушака, митраљеза, муниције и ручних бомби, фабрике оружја и муниције у Ужицу. Она је одмах по ослобођењу Ужица стављена под контролу војних власти. Из ове фабрике слат је оружје и муниција у све крајеве Југославије, а нарочито у Босну, Санџак и Црну Гору. Исто тако у Чачку су једно време прављене ручне бомбе у радионицама некадашњег Војнотехничког завода. Успостављени су поштански, путни и железнички саобраћај. Радници железничких радионица у Ужицу и Љубићу узели су у своје руке сав железнички саобраћај на ослобођеној територији, успоставили га и организовали његово уредно одржавање. Из Чачка је 5. X 1941. кренуо први партизански воз за Ужице и Вардиште. Ускоро затим, започео је редован железнички саобраћај преко Г. Милановца до с. Бањана и према Краљеву до с. Адрана. О раду железнице старала се посебна железничка парти-

занска чета. Поред путника превозе ни су борци, оружје, муниција, храна и друга војна опрема. Партизанска железница располагала је са три путничка и неколико теретних вагона, три дресине, једним оклопним возом и једним санитарним оклопним возом.

У ослобођеним градовима су организоване општедруштвене занатске радионице које су радиле за потребе фронта. Женске кројачке за веш, кројачке за одело, обућарске и опанчарске радионице израђивале су разне врсте одеће и обуће: веш, војничке блузе и чакшире, опасаче, капе, војничке торбице, кожне капуте и кожухе, кратке капуте (доламице), цокуле, опанке, итд., а вршиле су и поправку старе одеће и обуће. Поред ових, у неким местима биле су организоване и приватне радионице и радње. У Ужицу је обновила рад и фабрика коже. Народноослободилачки одбори и партизанске јединице су слали сирову кожу која је ту прерађивана, а затим упућивана у обућарске и кројачко-абацијске радионице у Ужицу и другим местима и употребљавана за израду обуће, зимских капута и кожуха. Из фабрике тканина, која је у Ужицу, такође, обновила рад, материјал је слат у радионице за израду рубља и одела. Поред кројачких радионица било је организовано плетење чарапа, џемпера и шалова за партизане. Њихова израда била је поверена појединим домаћицама, а поред тога одржавана су прела по селима и градовима на којима су жене и омладинке припремале топлу, зимску одећу за партизане. У Ужицу и Бајиној Башти су организоване радионице за прераду дувана и цигарет-папира. Дуван и папир су упућивани на продају свим местима на ослобођеној територији, а око 5000 кг дувана и папира отпремљено је у источну Босну за Романијски НОПО. Организован је рад ковачких и поткивачких радионица и пекара. У Ужицу, Чачку, Бајиној Башти и другим местима радиле су мензе — народне кухиње за исхрану избеглица и сиротиње. Радници су на масовним радничким митинзима једнодушно изражавали решеност да својим радом и борбом, сви до једног, допринесу борби за слободу и бољи живот. А на бројним конференцијама, које су одржаване, сељаци су изражавали решеност да учине све за коначну победу и протеривање непријатеља из земље. Омладина, жене и остали слојеви становништва, широм слободне територије, манифестовали су своју одлучност и решеност да уложе све своје снаге и помоћу НОБ. Од 28. октобра до 3. новембра 1941. у Ужичкој Републици организована је и недеља Све за фронт, тј. недеља мобилисања свих дотада неискоришћених снага, које су стављене у службу народноослободилачког покрета.

Време слободе

На ослобођеној територији организована је служба војног санитета. Сprovedена је мобилизација лекара, апотекара и осталог медицинског особља, а државне болнице, приватне

ординације, клинике и санаторијуми стављени су под војну контролу. Отворене су и нове болнице. У постојећим мањим здравственим установама, такође, организован је прихват и лечење лакших рањеника и болесника.

Ради обезбеђења материјалних и финансијских средстава потребних за извршење бројних обавеза према фронту и позадини, у свим среским, окружним и градским НОО формирани су народноослободилачки фондови. Своје фондове одбори су формирали одмах после оснивања, и они су имали врло значајну улогу у раду НОО и у општој мобилизацији снага у оружану борбу. Све новчане казне и приход од заплетење робе уплаћиван је у корист НО фонда.

Успостављени су и први органи безбедности поретка (чете народне милиције), органи контраобавештајне тајне службе, народна стража код НОО и у градовима градске чете. Организована је новинско-издавачка делатност. У Ужицу су штампали дневни листови *Борба*, орган ЦК КПЈ и *Вести*, у Чачку *Новости*, у Г. Милановцу *Реч народа*. Ти листови су обавештавали борце и становништво о резултатима борбе против окупатора и квислинга и доносили натписе који су усмеравали политичку линију НОБ и о организацији и задацима НОО. У Ужицу је 13. новембра отпочео и рад велике партизанске емисионе радио-станице. У градовима су скоро свакодневно одржаване приредбе, филмске и позоришне представе, концерти и предавања. Носилац културно-забавне делатности највећим делом је била омладина. У Ужицу је постојала и посебна омладинска партизанска чета, Културно-уметничка чета, која се старала

о културном и забавном животу бораца и становништва. У многим селима, која су до тада тешко знала за ма какве културне приредбе, почео је да се буди интензивнији живот. Одржавани су зборови, предавања, посела и приредбе са позоришним комадима, рецитацијама, песмом и музиком. У Ужицу је 17. октобра одржан и оснивачки збор Српског народноослободилачког омладинског савеза (СНООС), а у октобру је формирана и Омладинска радна бригада, прва у НОР, и упућена на брање воћа и кукуруза за потребе НОПО и становништва. Отворене су основне школе у свим местима где су то ратни услови дозвољавали. Средње школе нису могле, у овом времену, да отпочну са радом, мада су чињени напори у том правцу.

Почетком новембра 1941. четници Драже Михаиловића су извршили општи напад на Ужице, али су брзо разбијени. Тешке поразе су претрпели у борби против партизана и становништва код Ужица, Пожеге, Ивањице, Ариља, Чачка, Г. Милановца и Љубовије. Да би спречили даље ширење оружаног устанка и заузели слободну територију Немци су морали да организују своју велику противофанзиву. Ангажујући у њој снаге јачине два корпуса, као и недићевско-четничке јединице, подухват им је успео. Због велике надмоћности у људству, наоружа-

њу и техници, удружени непријатељ је сломио отпор НОПО и комуникацијом продро на слободну територију. Крајем новембра и почетком децембра 1941. партизанске јединице су се повукле у Санџак и источну Босну и продужиле борбу на новим подручјима.

Формирање одреда

Ова операција, уз разне терористичке, политичке и друге мере окупатора, прекинула је развитак Ужичке републике у оној фази када је почела да даје највеће војне и политичке резултате. Сазнања стечена у Ужицу била су драгоцене за НОБ. Ту су, уз директно учешће Ј. Б. Тита и осталих чланова Политбироа ЦК КПЈ и Врховног штаба НОПО Југославије разрађене стратегије и тактика НОБ и народне револуције, идејно-политичке поставке о народној власти и стечена прва практична искуства, која су била од велике користи за даљи развој и изградњу власти радног народа у нашој земљи. Повлачење и губитак слободне територије у западној Србији нису имали за нашу даљу борбу неке трагичне последице, јер смо ми у то вријеме већ имали слободне територије у Босни и Херцеговини, у Хрватској и Црној Гори. „Ми смо и касније, не једанпут, изгубили неку слободну територију, али смо увијек освајали још веће територије. Губитак једне значио је за нас задатак да освојимо друге, или исте са још већим простором“ (Тито).

Ужички НОП одред Димитрије Туцовић формиран је одлуком ОК КПЈ Ужице (Титово Ужице) од 7. јула, од борбених група које су после 22. јуна изашле из града и група из села. Од 28. јула до 13. августа створено је осам чета (1. и 2. ужичка, Пожешка, Ариљ-

Борци НОВ и ПОЈ у ослобођеном Ужицу

ска, Рачанска, Моравичка, Црногорска и Златиборска). У то време бројно стање У. је било око 200 бораца. ОDMAH после формирања отпочео је с оружаним акцијама и диверзијама. До краја септембра 1941. водио је више борби против немачких окупаторских јединица и квислиншких снага, растурио 29 жандармеријских станица, прекинуо на више места железничку пругу Чачак-Ужице и Ужице—Вишеград, ослободио Ариље (22. августа), Бајину Башту (12. септембра), Ивањицу (13. септембра), Чајетину (21. септембра), Пожегу (22. септембра), Ужице и Косјерић (24. септембра), растурио скоро све општинске управе на својој територији и створио ослобођену територију, са центром у Ужицу, која је износила 4.339 км², са око 170 000 становника. До почетка октобра Ужички одред је нарастао на 2.500 бораца формираних у 5 батаљона са 25 чета и коњичким водом. У октобру и новембру 1941. водио је борбе против италијанских окупаторских снага око Вардишта, усташа у близини Вишеграда, четника код Љубовије, Косјерића, Пожеге, Ивањице и Ариља. Поднео је главни терет у разбијању снага које су нападале ка Ужицу 1, 2, 7. и 8. новембра, где се тада налазио Врховни штаб и ЦК КПЈ, затим је учествовао у гоњењу четника према Равној гори (8—20. новембра), а неке његове чете водиле су борбе против јединица немачке 704. и 342. дивизије код Ваљева. У првој непријатељској офанзиви (в.) водио је крајем новембра и почетком децембра 1941. борбе против немачке 342. дивизије на Буковима (к. 946, код Ваљева), код Косјерића, Љубовије, Бајине Баште, на Кадињачи, Трешњици, код Чајетине и на пл. Златибору, штитећи одступницу Врховног штаба, болница и збега. У борбама на Кадињачи изгинуо је читав Раднички батаљон с командантом батаљона Андријом Ђуровићем и командантом Одрета Душаном Јерковићем. Снаге

које су се повукле у Санцак, реорганизоване су и формиране у два батаљона. Њихове јединице су учествовале у ослобођењу Нове Вароши.

Ужичка република је за окупационе снаге била велико изненађење, јер окупатор није могао да верује да, у држави која је била тако лако сломљена и распарчана, може да се јави добро организовани отпор. Са друге стране, очекивања покрета отпора у Србији су била да ће напад Немачке на СССР бити велика прекретница у дотадашњем рату и да ће за неколико месеци совјетска армија потући Вермахт.

Врховни штаб НОВ и ПОЈ наредио је 28. новембра 1941. Радничком батаљону Ужичког НОП одреда, ојачаном са двије чете Посавског НОПО-а и топом Артиљеријске батерије, да на Кадињачи затвори правац Бајина Башта—Ужице, успори напредовање десне колоне немачке 342. дивизије и тиме омогући евакуацију рањеника и ратног материјала из Ужица ка Златибору, а затим да се јединице са Кадињаче оријентису за заштиту према Кремнира.

Врховни штаб знао је да Немци продире у правцу Ужица, али није знао да се радило о оклопној, већ је био уверен да се ради о пешадијској дивизији. Због тога су остављене трупе биле само лако наоружане, које нису могле да се одупру тенковима које су поседовали Немци.

Неравноправна борба

Раднички батаљон, састава три чете (Пекарска, Кројачко-обућарска и Ткачка — укупно око 270 бораца), стигао је ноћу са 28. на 29. новембар на превој Кадињачу. Борцима Радничког батаљона издато је наређење да не отварају ватру док немачке снаге не уђу дубоко у клијешта која су чинили партизански положаји на предњем крају одбране.

Дана 29. новембра око 8 часова кре-

нуле су немачке јединице из Заглавка извиђачким снагама напред прочешљавајући терен да би откриле положај Радничког батаљона и уочиле главне отпорне тачке. Када су се ове снаге завукле доста дубоко између прве и друге олуке пута, с Кадињаче је одјекнуо пуцањ партизанског топа и готово истог трену сручила се на немачке војнике ватра бораца Пекарске и Кројачко-обућарске чете.

Да би што брже сломили отпор бранилаца на Кадињачи, Немци су упутили обухватне колоне јачине два батаљона. После једночасовне снажне артиљеријске припреме у таласима су нападали положаје бранилаца Кадињаче. Одбијено је више њихових јуриша и довела се борба прса у прса. У борби вођеној до поподнева браниоци Кадињаче нису дозволили непријатељу да продре у Ужице. Уз пут су немачки војници хватили сељаке и гонили их да носе муницију, а онда их убивали. Када су са обе колоне избили на превој Кадињаче, почели су с бокова вршити притисак на борце Посавског одреда, Орашке чете 2. шумадијског одреда и 2. златиборске чете Ужичког одреда.

Око 14 часова борба на Кадињачи почела је да јењава, а око 14,30 часова сасвим је престала. Тек када је изгинуо скоро читав раднички батаљон са командантом Андријом Ђуровићем, командантом Ужичког НОПО-а Душаном Јерковићем и политичким комесаром Посавског НОПО-а Бором Марковићем, немачке јединице су успеле да пређу преко Кадињаче и истог дана увече да уђу у Ужице.

Пораз партизанских снага на Кадињачи за новоосновани покрет отпора имао је катастрофалан значај. Битка на Кадињачи означила је крај Ужичке републике која је трајала од 24. септембра до 29. новембра 1941. године. У бици је изгинуо цео Раднички батаљон.

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Живот из дана у дан

ИСХРАНА У СКЛАДУ СА ГОДИНАМА

Од 25. године лагано креће старење, па све што радимо пре тога је права одскочна даска здравља, због чега је важно да у овом периоду већ имамо навику да самостално припремамо главни оброк и да препознајемо која нам храна прија

Када неко у познијим годинама крене да се жали да му одједном не пријају намирнице које је раније обожавао, то није без разлога. Јер, како старимо, мењају се и наше навице. А, планирање исхране зависи од неколико фактора - базалног метаболизма (енергије неопходне за основне животне потребе), физичке активности и специфичног динамског дејства хране, наводи мр др Верослава Станковић, дијетолог.

- Базални метаболизам зависи од животног доба, пола, здравственог стања, области где живимо. Код деце и омладине је много бржи. Од 25. године се смањује за 10 одсто на сваких 10 година. Са годинама, осим о количини намирница, мора да се води рачуна и о њиховом квалитету - прецизира Станковићева.

Дечја исхрана треба да буде богата намирницама које ће да омогуће правилан раст и развој, али и да обезбеде довољну количину енергије.

- Код деце не би требало избегавати храну богату мастима и угљеним хидратима, наравно водећи рачуна да не дође до гојазности. Малишани би требало да користе житарице од пуног зрна, као и интегрални пиринач и кромпир. Млеко и млечне производе је неопходно уносити и то са већим процентом масноће, јер су то масти које учествују у формирању нервног система. Протеини који се налазе у млеку су биолошки вредни и најбољи су извор калцијума који је неопходан за правилан раст и развој коштаног-глобног система - указује Станковићева.

И месо (телетина, пилетина, риба) је неопходно код деце због високог садржаја протеина.

- Воће и поврће су потребни због дијетних влакана, која регулишу правилно функционисање цревне флоре, али и због витамина, минерала и угљених хидрата. У дечјем добу су дозвољени и слаткиши, али у малим количинама. Децу је неопходно едуковати. У супротном, касније може

Свако животно доба иште посебну исхрану

доћи до појаве болести изазваних неправилном исхраном - сугерише Станковићева.

Како наглашава нутрициониста Марија Прчић, треба имати на уму и да наредни период, онај од 10. до 20. године одликују велике физичке и психичке промене.

- У складу са тим се нутритивне потребе повећавају. Родитељ мора бити спреман на ове промене, да буде ту за свог адоле-

сцента јер тада се могу јавити први поремећаји у исхрани. Утицај околине је пресудан у овом узрасту. Млади умеју да буду престроги према свом физичком изгледу и да закораче у озбиљне проблеме попут анорексије и булимије. Дечаци све раније почињу да размишљају о теретани и својим мишићима, а девојчицама је опсесија да имају што већи размак између бутина или „бикини мост“. А, многи не схватају да постоје нормалне разлике у грађи и управо нас оне чине другачијим - наглашава Прчићева и додаје да адолесцент мора да има најмање три главна obroka у току дана, пожељно је и две ужине, а ако се бави спортом и шести допунски оброк.

- Само правим балансом протеина, масти, угљених хидрата, минерала и витамина, уз разноврсну исхрану, може се испратити убрзан раст и развој у овом периоду. Ако дете изрази жељу за променом у килажи, најбоље га је одвести код нутриционисте дијететичара - препоручује Прчићева.

Када је реч о особама између 20 и 30 година, како указује, код њих расте свест и потреба за здравим стилем живота, а ту је исхрана кључан фактор.

- До 25. године се, према неким ауторима, сматра даје период касне адолесценције. То подразумева да још обликујемо организам, да енергетске и хранљиве потребе могу бити веће. Али, не треба да занемаримо да од 25. године лагано креће старење. Све што радимо пре тога је права одскочна даска здравља. Стога је важно да у овом периоду имамо већ навику да самостално припремамо главне оброке и да препознајемо која нам храна прија. Треба усвајати добре навице јер ускоро долази потреба за формирањем породице код оба пола - каже Прчићева.

А, како живот одмиче, енергетске потребе се смањују, подсећа Станковићева.

-Ако особа ради посао који подразумева седење и није активна после тога, енергетске потребе су око 2.100 килокалорија за мушкарце, а 1.900 за жене. Исхрана треба да буде базирана на интегралним житарицама, ферментисаним млечним производима, посном месо и риби, поврћу у количини од 400 грама, воћу до 200 грама, а унос кондиторских производа мора да буде минималан јер су богати састојцима штетним за наш кардиоваскуларни систем - наглашава Станковићева.

Између 30. и 40. године структура тела мушкарца и жене се мења.

-Мушкарци иначе имају више мишићног ткива, а жене масног. У овом периоду може да се догоди изједначавање на рачун масног ткива код мушкараца. Ово може да се предупреди свакодневним активностима и храном која је припремљена код куће. Мушкарци умеју да се оптерете уносом протеина, одласком у теретану ради побољшања телесне масе. Али, често се догађа супротно. Зато ниједне макронутријенте не треба увећавати уносити, па нека су то и протеини - указује Прчићева.

Код особа старијих од 65 година основ исхране би требало да буду црни, грахам хлеб од прекрупце, као и млеко и млечни производи који су богати калцијумом, витаминима Бе-2 и Бе-12.

-У исхрани старих предност треба дати млеку и млечним намирницама са мањим садржајем масти, пре свега киселомлечним производима, нарочито увече. Стари

20 + година

Исхрана треба да буде базирана на интегралним житарицама

35 + година

Ниједне макронутријенте не треба увећавати уносити, па нека су то и протеини

65+ година

Треба јести црни хлеб и млечне производе богате калцијумом

људи у току дана требало би да конзумирају млеко и или млечне производе најмање три пута - препоручује Станковићева.

У исхрани, старијих, наглашава она, треба дати предност и посним и младим врстама меса - пилећем, ћурећем, телећем, јагњетом.

- Током старости и риба је незаобилазна, посебно она која се може конзумирати са костима (конзерве сардине) и немасне рибе. И јаја имају значајно место у исхрани старијих особа. Препоручљиво је конзумирање само беланца. Намирнице из ове групе требало би да узимају најмање два пута дневно - каже Станковићева.

Место треба да добију и масти биљног порекла (маслиново уље, кукурузно, сунцокретово, сојино).

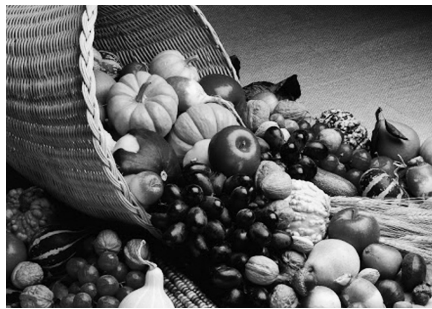
- Лој и тврди маргарин искључују се из исхране старих људи, а препоручује се обогаћени маргарин. Шећер и шећерне концентрате треба свести на најмању меру или их заменити с мало меда. Код старих најмања количина енергије треба да потиче из ове групе - додаје Станковићева.

Када је реч о поврћу препоручује се оно сирово, нарочито разне салате.

- Пожељна је и термичка обрада, кување, динстање, печење. Смрзнуто, сушено и конзервисано поврће треба користити само кад није доступно свеже. Поврће треба уносити најмање три пута у току дана. Што се тиче воћа, њега треба користити у свежем стању. Због проблема са жвакањем у исхрани старих може се јести и пасирано. Воће би требало да узимају најмање два пута дневно - каже Станковићева.

Дејан Алексић

Извор: Здравље у тањиру

Превенција грипа кроз оснаживање имунитета

У ЦАРСТВУ ВОЋА И ПОВРЋА

Одавно је познато да јак имунитет чини чуда у борби против најразличитијих микроорганизама и бактерија са којима организам може доћи у контакт, па тако и против грипа. Уколико сезону епидемије дочека са јаким имунитетом, већа је и шанса да ће се организам одбранити од грипа, а и ако се заразите, да ћете кроз болест проћи са слабијим симптомима.

Па, како ојачати имунитет? Променом животних навика, пре свега.

Минимум осам сати спавања, барем пола сата физичких активности, што више провођења времена на чистом ваздуху и наравно - здравом исхраном и редовном хидратацијом.

Избалансирана исхрана снабдева организам свим корисним нутријентима. Важно је у њу инкорпорирати здраве намирнице, а сваки оброк учинити што богатијим разноврсним нутријентима.

Одличан начин да оснажите имунитет дефинитивно је и инкорпорирање намирница које су креиране управо с овим циљем - да унапреде снагу одбране вашег организма.

Баланс+ имуно јогурт садржи природну формулу са посебном врстом пробиотских култура, влакана, али и витамина, чији је основни бенефит одржавање нормалне функције имуног система.

Резултати студија на корисним нутријентима које Баланс+ имуно јогурт садржи су потврдили позитиван ефекат на јачање имуног система. Оптимални резултати се постижу редовном и превентивном конзумацијом, а препоручена доза је две шоље дневно, најбоље ујутру и увече - уз здрав доручак и здраву вечеру.

Цинк, минерал који се налази у сваком делу човековог организма, најконцентриранији је у мишићима и костима, а према еминентном Европском часопису имунологије, цинк нам је потребан и за отварање Т-ћелија, лимфоцита, који регулишу наш имунолошки систем. Управо зато је Баланс+ имуно млеко обогаћено овим минералом, и то у виду цинк-цитрата, који човеков организам веома добро апсорбује.

Само уз једну чашу од 300мл млека унећете чак 45% препоручене дневне дозе есенцијалног минерала!

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе

слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Beograd, Sazonova 18a
Tel: 011/2435-924

Novi Beograd, Bulevar Crvene armije 11v
Tel: 011/77-09-099

Novi Sad, Bulevar Oslobođenja 111
Tel: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Снимио:
Звонимир Пешић

Година XIX. Број 214, новембар, 2021.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабач),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;

За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигураници.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за висуину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почаста преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

Моја штедна књижица је као тавански угао. На њој је паучина.

Држава је стегла каиш, али на погрешним панталонама.

Пензија ми је слична истијању лимунaде. Стално се хватам за сламку.

Имам закрпе на оделу, а сад и пензију морам да крпим.

Када су цене у четвртој брзини, пензионери су – у рикверцу.

Душан Старчевић

TANJA dent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х